

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Petra BUKOVIČ

IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Petra BUKOVIČ

IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

CONCEPTUAL DESIGN OF THE SETTLEMENT PODKRAJ

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2011

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija krajinske arhitekture. Opravljeno je bilo na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Ano Kučan in za recenzentko doc. dr. Tatjano Capuder Vidmar.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Davorin GAZVODA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: prof. dr. Ana KUČAN
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Tatjana CAPUDER VIDMAR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Petra Bukovič

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA (KDI)

ŠD	Dn
DK	UDK 711.168: 711.437: 712.2 (497.4 Podkraj) (043.2)
KG	krajinska arhitektura / prostorsko oblikovanje / idejna zasnova / vaški trg / pokopališče / večnamensko igrišče / Podkraj
AV	BUKOVIČ, Petra
SA	KUČAN, Ana (mentor)
KZ	SI - 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
LI	2011
IN	IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	X, 78 str., 2 pregl., 50 sl., 21 vir.
IJ	sl
Jl	sl/en
AI	Naloga obravnava izdelavo idejne zasnove naselja Podkraj v celoti, s poudarkom na treh javnih prostorih in njihovi povezavi v prepoznaven sistem in njegov grafični prikaz. Naselje bo imelo s cestnimi povezavami, pešpotmi in drevoredi povezane vse javne odprte površine v razpoznaven sistem. Na konkretnem primeru je prikazano, kako lahko tradicionalno podeželsko naselje uredimo z novimi intervencijami v prostoru. V nalogi so predlagane nove ureditve pokopališča, vaškega jedra ter večnamenskega prostora ter oblikovna in uporabna povezava vseh treh javnih vaških prvin prostora. Na trgu sem skušala oblikovati prijeten ambient za igro, posedanje in druženje. Ideja temelji na oblikovanju trga na dveh nivojih; na višjem je predvidena nova gostilniška terasa in otroška igrala za najmlajše. Na nižjem, spodnjem, delu bo urejen trg pred šolo. Idejna zasnova pokopališča obsega rekonstrukcijo obstoječega dela pokopališča in gradnjo novega dela. Obdelava pokopališča pa neizogibno obsega tudi intervencije v krajino okrog pokopališča. Predvidena je drevoredna zasaditev na obeh straneh ceste ter parkovna zasaditev severovzhodno in vzhodno od pokopališča. Urejen bo zunanji večnamenski prostor, ki bo primeren za vse vaščane, tako za družine kot za rekreativne športnike in za občasne prireditve v kraju. Igrišče bo zasajeno tako, da se bo zlivalo z okoliško kulturno krajino. Ob peš povezavi proti vaškemu jedru pa bo urejen obojestranski drevored.

KEY WORDS DOCUMENTATION (KWD)

DN	Dn
DC	UDC 711.168: 711.437: 712.2 (497.4 Podkraj) (043.2)
CX	landscape architecture / landscape design / conceptual design / village center / cemetery / multipurpose field / Podkraj
AU	BUKOVIČ, Petra
AA	KUČAN, Ana (supervisor)
PP	SI - 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB	University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Department of Landscape architecture
PY	2011
TI	CONCEPTUAL DESIGN OF THE SETTLEMENT PODKRAJ
DT	Graduation thesis (university studies)
NO	X, 78 p., 2 tab., 50 fig., 21 ref.
LA	sl
AL	sl/en
AB	In this thesis I present the conceptual design of the settlement of Podkraj as a whole, focusing on three public spaces and their connection into a recognizable system and its graphical representation. All public spaces of the settlement will be connected into distinctive system with its infrastructure of roads, footpaths and three-lined road. The actual case presents how traditional rural settlement may be arranged with new area interventions. The thesis proposed new arrangements of the cemetery, of the village centre and of the multipurpose area with its design and usage relation. In the square I tried to create a pleasant atmosphere for children's play, sitting and socializing. The concept of the design is based on two levels of the square, a new tavern's terrace and jungle gym for children is set on the upper level and a new square in front of the school is placed in the lower part of it. The conceptual plan of the cemetery consists of a reconstruction of the existing part of the cemetery and construction of the new part. Plan processing of the cemetery inevitably includes an intervention into the landscape surrounding the cemetery. Tree-lined plantings on both sides of the road and park plantings on the North-East side of the cemetery are planned. A new multipurpose open space will be an appropriate place for local people's activities, family activities, recreational sports activities and also for occasional local events. Sports field will be planted in a way to integrate gently with the surrounding cultural landscape. Both sides of the road (which is also a connection by foot to the village center) are set to be planted with lined trees.

KAZALO

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA (KDI)	III
KAZALO	V
KAZALO SLIK	VIII
KAZALO PREGLEDNIC	X
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	5
1.2 DELOVNA HIPOTEZA	5
1.3 METODE DELA	6
1.4 CILJI NALOGE	6
2 PODKRAJ	7
2.1 RAZVOJ NASELJA	9
2.2 NARAVNE DANOSTI	11
2.3 KULTURNE ZNAMENITOSTI	11
2.4 ZNAČILNOSTI ŠIRŠEGA PROSTORA	12
2.4.1. Kulturna dediščina	12
3 PROSTORSKE ZNAČILNOSTI	14
3.1 INVENTARIZACIJA PROSTORA	14
3.2 ANALIZE	23
3.3 OBMOČJE OBDELAVE	26
4 FOTOMONTAŽE IN POGLEDI	27

5	IDEJNA ZASNOVA NASELJA PODKRAJ	35
5.1	IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ - ZBIRNA SITUACIJA	35
5.1.1	Zbirna situacija - obstoječe stanje	35
5.1.2	Zbirna situacija - problem	35
5.1.3	Zbirna situacija - cilji	36
5.1.4	Zbirna situacija - opis rešitve	36
5.2	IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ – PO DELIH	40
5.2.1	Vaško jedro	40
5.2.2.1	Vaško jedro - opis obstoječega stanja	40
5.2.2.2	Vaško jedro - problem	42
5.2.2.3	Vaško jedro - cilji	43
5.2.2.4	Idejna zasnova ureditve vaškega trga	45
5.2.2	Pokopališče	52
5.2.2.1	Podeželsko pokopališče	52
5.2.2.2	Pokopališče v Podkraju – opis obstoječega stanja	53
5.2.2.3	Pokopališče - problem	57
5.2.2.4	Pokopališče - cilji	57
5.2.2.5	Idejna zasnova širitve pokopališča	58
5.2.3.1	Pokopališki objekt	64
5.2.3	Prireditveni prostor	69
5.2.3.1	Opis obstoječega stanja	69
5.2.3.2	Prireditveni prostor - problem	69
5.2.3.3	Prireditveni prostor - cilji	69
5.2.3.4	Idejna zasnova ureditve prireditvenega prostora	70
6	SKLEP IN RAZPRAVA	75
7	POVZETEK	77

8	VIRI	78
8.1	CITIRANI VIRI	78
8.2	DRUGI VIRI	80

ZAHVALA

KAZALO SLIK

Slika 1: Števerjan – ureditev manjšega trga okrog cerkve (Pozzetto, 1997: 273) ..	2
Slika 2: Kostanjevica na Krasu – regulacijski načrt naselja, s poudarjeno glavno cesto in manjšimi intervencijami na vaškem trgu (Pozzetto, 1997: 260)	2
Slika 3: Prvačina – delna regulacija, 1921, ureditev povezave med dvema manjšima vasema in razširitev z obojestranskim drevoredom ob glavni dovozni poti v naselje (Pozzetto, 1997: 262).....	3
Slika 4: Opatje selo – delna regulacija z ureditvijo trga, po obliki in odnosu do ceste gre za podoben trg kot v Podkraju (Pozzetto, 1997: 259).....	3
Slika 5: Martinščica – regulacijski načrt (Pozzetto, 1997: 285).....	4
Slika 6: Pogled na naselje Podkraj iz zraka (Wikipedija ..., 2011)	7
Slika 7: Razglednica iz leta 1930 (Digitalizirana ..., 2011)	10
Slika 8: Ortofoto posnetek (PISO, 2011)	14
Slika 9: Gozdovi s posebnim režimom (PISO, 2011).....	14
Slika 10: Raba tal (PISO, 2011).....	15
Slika 11: Parcelacija (PISO, 2011)	15
Slika 12: Višinski prikaz obravnavanega območja	16
Slika 13: Prostorski prikaz lege naselja	17
Slika 14: Prostorski prikazi lege naselja	18
Slika 15: Inventarizacija - gozd	19
Slika 16: Prikaz kulturnih znamenitosti in znamenj	20
Slika 17: Franciscejski kataster (Pregledi ..., 2011)	21
Slika 18: Franciscejski kataster – izsek 21	22
Slika 19: Morfološka analiza	23
Slika 20: Strukturne in vizualne analize	25
Slika 21: Območje obdelave	26
Slika 22: Fotografije: od vaškega trga do pokopališča.....	29
Slika 23: Fotomontaža – panoramski pogled proti pokopališču – obstoječe.....	30
Slika 24: Predlog ureditve	30
Slika 25: Fotomontaža – pogled proti pokopališču - novo	30
Slika 26: Fotografija – panoramski pogled iz vasi proti pokopališču – obstoječe.	31
Slika 27: Predlog ureditve	31
Slika 28: Fotomontaža – pogled iz vasi proti pokopališču - novo.....	31
Slika 29: Fotografija – panoramski pogled proti vaškemu koritu - obstoječe	32
Slika 30: Predlog ureditve	32

Slika 31: Fotomontaža – pogled proti vaškemu koritu - novo	32
Slika 32: Fotografija – pogled proti vaškemu centru - obstoječe.....	33
Slika 33: Predlog ureditve – spodnji trg	33
Slika 34: Predlog ureditve – zgornji trg	33
Slika 35: Fotografija- pogled proti prostoru namenjenemu za prireditveni prostor - obstoječe	34
Slika 36: Predlog ureditve	34
Slika 37: Fotomontaža – pogled proti prostoru namenjenemu za prireditveni prostor - novo	34
Slika 38: Zbirna situacija – obstoječe stanje - problemi 1:2000	38
Slika 39: Zbirna situacija – novo stanje – idejna zasnova ureditve naselja Podkraj 1:2000	39
Slika 40: Vaško jedro -posnetek obstoječega stanja	41
Slika 41: Shematski prikaz trga in dejavnosti.....	41
Slika 42: Vaški trg – prikaz prostorskih posegov	43
Slika 43: Shematski prikaz trga	44
Slika 44: Posnetek obstoječega stanja 1:500	47
Slika 45: Tloris spodnjega trga 1:250	48
Slika 46: Tloris zgornjega trga 1:250	49
Slika 47: Prerezi in pogledi 1:250	50
Slika 48: Prostorski prikazi vaškega jedra	51
Slika 49: Shematski prikaz lege pokopališča glede na naselje	53
Slika 50: Tloris obstoječega pokopališča in pogledi 1:200.....	55
Slika 51: Shematski prikaz možnosti širitve pokopališča	56
Slika 52: Novo pokopališče- tloris 1:250	61
Slika 53: Novo pokopališče – pogledi 1:250	62
Slika 54: Prostorski prikazi pokopališča.....	63
Slika 55: Prostorski prikaz pokopališkega objekta	65
Slika 56: Prostorski prikaz pokopališkega objekta	65
Slika 57: Prostorski prikaz pokopališkega objekta	66
Slika 58: Nov pokopališki objekt – tloris 1:100.....	67
Slika 59: Nov pokopališki objekt- prerez in fasade 1:100	68
Slika 60: Tloris večnamenskega igrišča 1:250.....	72
Slika 61: Prerez in pogledi 1:250	73
Slika 62: Prostorski prikazi večnamenskega igrišča	74

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Primerjava števila prebivalcev krajevne skupnosti Podkraj za leto 2007 in 2008 (Stanji: 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008).....	8
Preglednica 2: Popis prebivalstva leta 2002	8

1 UVOD

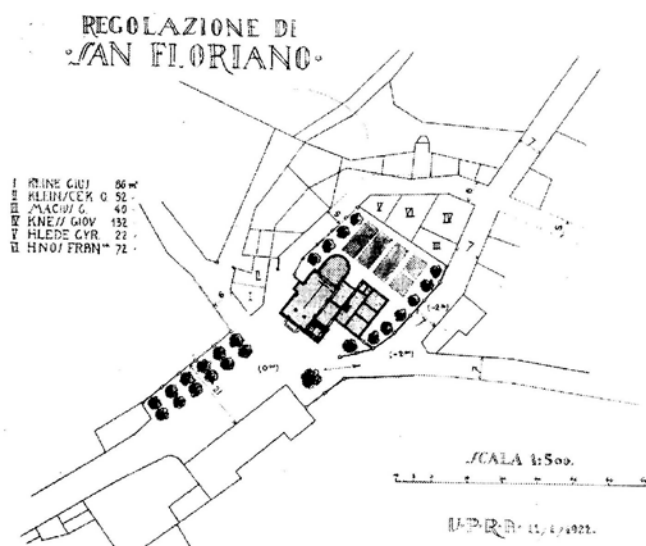
Pobudo za diplomsko nalogo je dal predsednik krajevne skupnosti Podkraj. Predstavil je dva aktualna problema, ki ju želijo v naselju rešiti; in sicer razširiti pokopališče in urediti novo mrliško vežico.

Po začetnih analizah naselja Podkraj in po samem sprehodu skozi vas, se je takoj pokazalo, da je problemov več: pozidan vaški trg, neurejeno in premajhno pokopališče, moteča lokacija transformatorske postaje in problem parkiranja tako pri pokopališču kot v vaškem jedru. Ker je vaški trg pozidan, vasi manjka tudi prostor za organizacijo vaških prireditev, vsakodnevno druženje in rekreacijo.

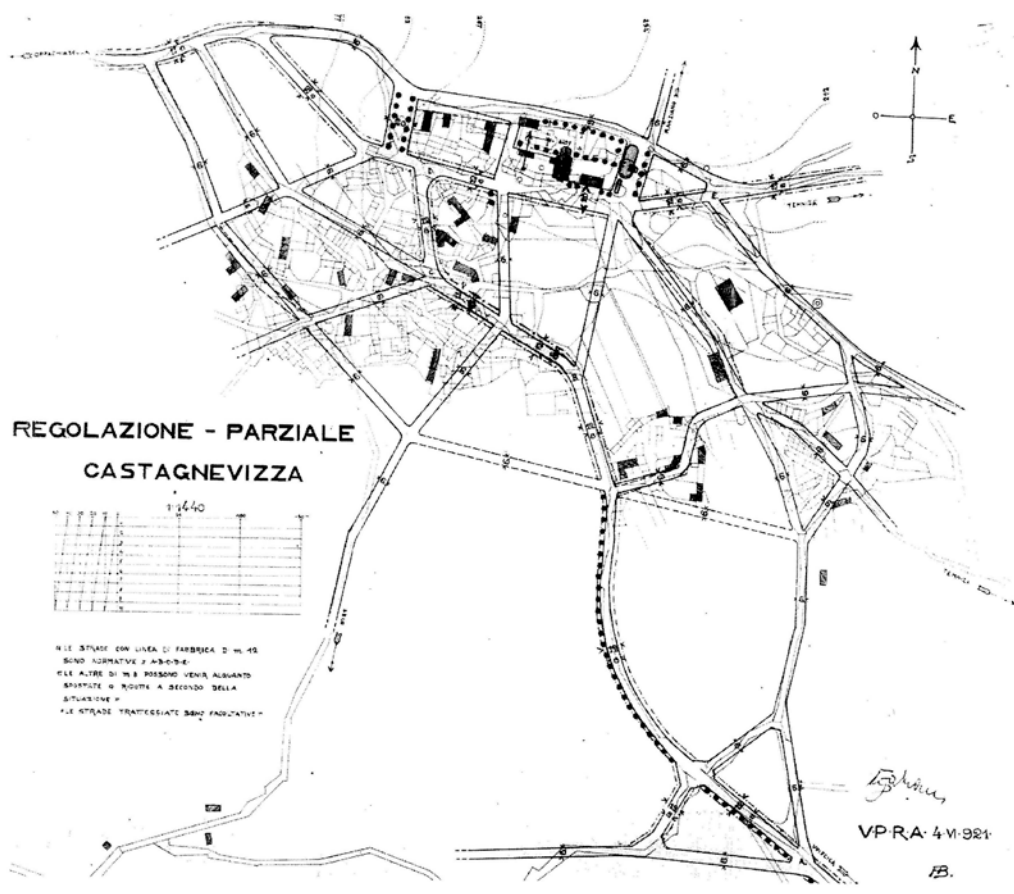
Glede na probleme in na njihovo razporeditev po celotnem naselju, se je izkazalo za smiselno, da je predmet obdelave celotno naselje in ne le pokopališče. Vas potrebuje celotno podobo in smernice za zaokroževanje, strnitev ter širitev. Pomembno je, da so posamezne ureditve povezane v regulacijo celotnega naselja.

Pred načrtovanjem prenove vasi sem pregledala tudi regulacijske načrte, ki jih je Maks Fabiani konec 19. in v začetku 20. stoletja izdelal za vasi na območju Vipavske doline in Krasa. Fabiani se je veliko ukvarjal z reševanjem prostorskih problemov v vaseh. Prevezel je vodilno vlogo arhitekta in urbanista pri obnovi celotnega območja Goriške, Posočja in Krasa. Z maloštevilno skupino sodelavcev je izdelal regulacijske načrte za 92 občin, večinoma za območja Zgornje in Spodnje Vipavske doline, ki so bili usklajeni s krajevnimi potrebami (Hrausky in sod., 2010). Glede na primerljivo velikost in lego naselja sem izpostavila nekaj regulacijskih načrtov za manjše vasi ter poskušala povzeti njihove značilnosti.

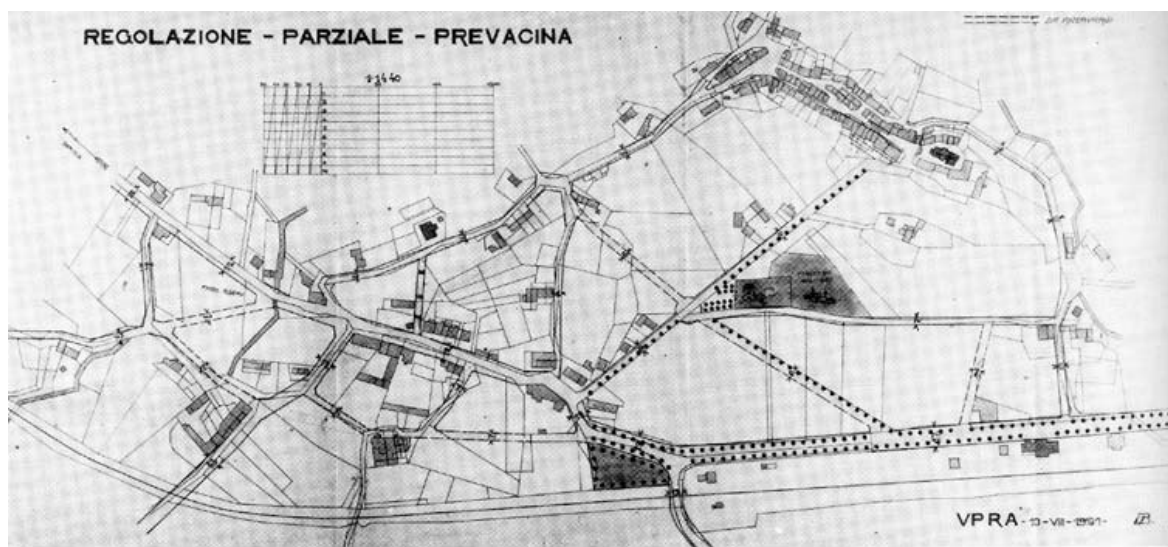
Pri svojih ureditvah je Fabiani najprej uredil prometno omrežje, ob glavnih povezavah je kot prostorsko sredstvo uporabljal obojestranske drevorede. Tudi ob vaških jedrih je večkrat predvidel novo zasaditev z drevesi.

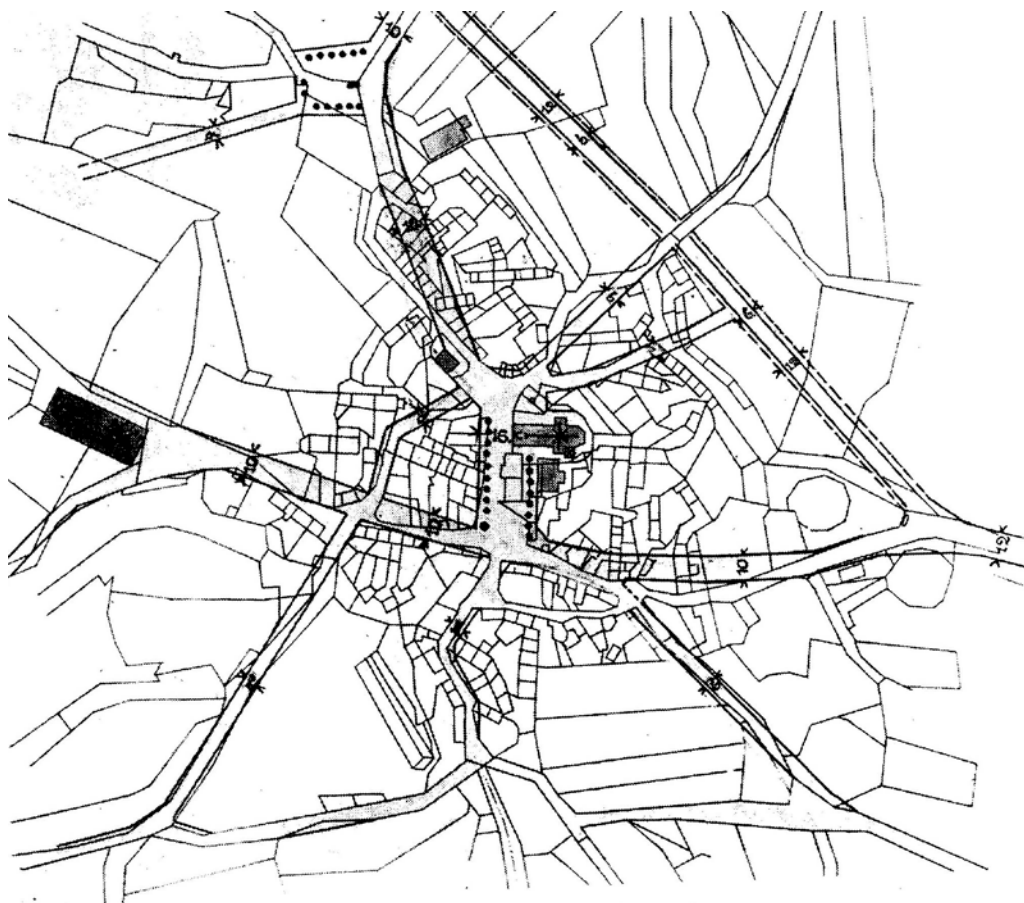
Slika 1: Števerjan – ureditev manjšega trga okrog cerkve (Pozzetto, 1997: 273)

Slika 2: Kostanjevica na Krasu – regulacijski načrt naselja, s poudarjeno glavno cesto in manjšimi intervencijami na vaškem trgu (Pozzetto, 1997: 260)

Slika 3: Prvačina – delna regulacija, 1921, ureditev povezave med dvema manjšima vasema in razširitev z obojestranskim drevoredom ob glavni dovozni poti v naselje (Pozzetto, 1997: 262)

Slika 4: Opatje selo – delna regulacija z ureditvijo trga, po obliki in odnosu do ceste gre za podoben trg kot v Podkraju (Pozzetto, 1997: 259)

Slika 5: Martinščica – regulacijski načrt (Pozzetto, 1997: 285)

Fabiani je, kot pravi tudi Fikfak (2010), za izvedbo ureditve nove podobe naselja uporabljal elemente, kot so: cesta, drevored, posebno pomembno postavljeno drevo, tlak, trg. Poudarjal je pomembnost določenih prometnih povezav v naseljih, saj so tako jasno razvidni bolj pomembni deli naselja in povezave med njimi. Tudi pri idejni zasnovi ureditve naselja Podkraj je potrebno najprej urediti in poudariti cesto, na način, da nas potem ta zapelje do bistvenih delov vasi, ki so pomembni za prebivalce.

Predvsem je pomembno, da je razvoj vasi prilagojen trenutnim in prihodnjim potrebam prebivalcev. Čeprav gre za podeželsko naselje, se danes prebivalci vasi ne ukvarjajo več le s kmetijstvom, zato potrebujejo urejene zunanje površine za druženje, preživljanje prostega časa in rekreacijo.

Tudi v naselju Podkraj so potrebne manjše prostorske intervencije; ureditev odprtih javnih prostorov in ureditev osrednje ceste z drevoredom, ki bi jih povezovala. Zaradi razporeditve pomembnih odprtih javnih prostorov, na začetku,

na koncu in na sredini vasi, zaobjemajo celotno naselje in definirajo njegov prostor. Zato je smiselna izdelava regulacije celotne vasi s poudarkom na rešitvah problematičnih delov naselja.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

- Problem Podkraja je, da se po drugi svetovni vojni ni razvijal. Z drugačnim stilom življenja so ljudje zapostavili urejanje zunanjih javnih prostorov, kot so vaški trg in pokopališče. Zdaj pa je neurejenost teh dveh tipičnih vaških prvin postala problem. Pokopališče je premajhno, vaški trg pa je pozidan. Strnjenost gradnje sicer nakazuje na vaško jedro, ampak trga ni več.
- V vasi ni javnega parkirišča, namesto tega vaški trg služi kot parkirna površina in povečana gostinska terasa; parkiranje ni urejeno niti pri pokopališču.
- Problem je kako in v kakšni meri omejiti parkiranje na trgu ter kako oživeti in programsko obogatiti trg.
- Problem je pomanjkanje prostora za pokop znotraj obstoječega pokopališča; na kakšen način in v kolikšni meri širiti obstoječe pokopališče ter kako ga povezati z ostalim naseljem. Mrliška vežica na pokopališču je neuporabna.
- V naselju ni nobenega družabnega in prireditvenega prostora na prostem niti otroškega in športnega igrišča.

1.2 DELOVNA HIPOTEZA

- Za življenje na podeželju je pomembno, da imamo urejeno bivalno okolje, ter vse pogoje za prijetno vaško druženje. Vaško jedro (prostor ob gostilni, cerkvi in šoli) bi, ob ustrezni preureditvi, lahko spet postalo center vaškega dogajanja in druženja vaščanov.
- Predvidevam, da bodo predlagane rešitve prostorskih problemov omogočile, da se iz središča naselja umaknejo vsaj avtomobili obiskovalcev, ker bo parkirišče predvideno drugje. Naselje bo imelo s cestnimi povezavami, pešpotmi in drevoredi povezane vse javne odprte površine v razpoznaven sistem.

- Večnamensko igrišče je pomemben element v vaških naseljih, ki so nekoliko odmaknjena od mest, saj se tu lahko zadržujejo vaščani vseh starosti, hkrati pa lahko služi tudi kot prireditveni prostor za vaške prireditve. Parkirišče ob njem lahko služi tudi kot parkirišče za goste lokalov in za naključne obiskovalce kraja.

1.3 METODE DELA

Pregled literature, inventarizacija prostora in analize prostora (strukturne, likovne analize), preučitev življenja na vasi, izdelava variant, prostorska preveritev v tlorisu in sekvenčnih pogledih skozi naselje, pogledi od zunaj na naselje, predstavitev idejne zasnove; tloris, pogledi, prostorske predstavitve.

Pri iskanju problemov in rešitev zanje, sem si pomagala s preverjanjem idej tudi s sekvenčnimi pogledi skozi naselje. Na ta način sem obdelala povezavo vaškega jedra s pokopališčem ter najbolj zanimive poglede na vse tri točke naselja, ki so prepoznane kot ključni predmet obdelave.

1.4 CILJI NALOGE

- Izdelati idejno zasnovo naselja s poudarkom na zunanjih javnih površinah ter tako skušati na konkretnem primeru prikazati, kako lahko tradicionalno podeželsko naselje uredimo z novimi intervencijami v prostoru.
- Poiskati lokacijo za večnamensko igrišče in urediti prostor igrišča.
- Oblikovno in uporabno povezati vse tri javne vaške prvine prostora.
- Načrtovati preureditve tipičnih odprtih javnih vaških prostorov naselja in njihov izris; rekonstrukcija obstoječega pokopališča in idejna zasnova ureditve širitve pokopališča, rekonstrukcija vaškega jedra, rekonstrukcija ceste skozi naselje in ureditev novega večnamenskega igrišča.
- Predvideti novo mesto za parkiranje, ki bi sprostilo vaški trg, in tako rešiti problem parkiranja.

2 **PODKRAJ**

Podkraj je strnjena gorska vas, ki leži v kotlini na 799 metrih nadmorske višine pod strmim pobočjem Gore (Sv. Duh, 1191 m). Od Cola proti Hrušici se dviga Podkrajsko gorovje z vrhovi: Korenov vrh, Križna gora, Srednja gora, Savičje, Pucova rovna in Streliška gora, ki je nekaj metrov višja od Javornika. Po vseh teh hribih je veliko podzemeljskih jam in brezen (Kragelj J, 1997).

Do Podkraja vodi glavna cesta iz smeri Ajdovščina do Cola, kjer se odcepi na desno proti Podkraju. Dolga je 13,5 km. Druga gre iz Vipave in je speljana po stari poti skozi Vrhpolje, Sanabor in Belo. Gre skozi ozke, skalnate in gozdne tesni, po katerih teče hudournik Bela. Z ljubljanske strani (odcep za Podkraj je v Kalcah pri Logatcu) vodi skozi temne gozdove, vijugasta je in ponekod strma, ko gre čez Turške klance do Hrušice in Podkraja. S postojnske strani pa je prav tako skozi gozd speljana pot iz Bukovja v Podkraj. Poleg teh glavnih so še stranske gozdne poti, ki so bile zgrajene v času italijanske oblasti v vojne namene, sedaj služijo za prevoz lesa iz gozdov (Kragelj J, 1997).

Slika 6: Pogled na naselje Podkraj iz zraka (Wikipedija ..., 2011)

Pod krajevno skupnost Podkraj spadajo Višnje, ki so od Podkraja oddaljene 2 km in imajo 170 prebivalcev, Bela, ki je oddaljena 3 km in ima 32 prebivalcev in Vodice s 51 prebivalci ter Trševje in Hrušica, tako da šteje Podkraj skupaj 437 prebivalcev (Statistični urad RS, 2011).

Delež kmečkega prebivalstva ja bil leta 1991 14 %. Podkraj nima pomembnejše upravne in gospodarske vloge. Izoblikovala se je pretežno središčna vas s cerkvijo, šolo in gostilno. (Prem, 1999)

Preglednica 1: Primerjava števila prebivalcev krajevne skupnosti Podkraj za leto 2007 in 2008 (Stanji: 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008) (Statistični urad RS, 2011)

	2007	2008
Število prebivalcev	443	425
Število moških	222	217
Število žensk	221	208
Površina naselja, km ²	19,5	19,5
Gostota prebivalstva, preb/km ²	23	22
Teritorialne spremembe naselja	Ni sprememb	

Preglednica 2: Popis prebivalstva leta 2002 (Statistični urad RS, 2011)

PODKRAJ (občina AJDOVŠČINA)	
Število prebivalcev	437
Število moških	217
Število žensk	220
Površina naselja, km ²	19,5
Gostota prebivalstva, preb/km ²	22
Število družin	114
Število gospodinjstev	124
Povprečna velikost gospodinjstev	3,5
Število stanovanj	134

Pred vojno je bilo v župniji Podkraj 1000 prebivalcev, leta 1962 je bilo vaščanov 720, leta 1997 pa 670. Še vedno je opazen trend izseljevanja mladih v nižje ležeče kraje, kjer so pogoji življenja lažji in je na voljo več delovnih mest.

Prebivalci so se ukvarjali s kmetijstvom in gozdarstvom, po zadnji svetovni vojni pa so se mnogi zaposlili v tovarnah v Ajdovščini in na Colu (Kragelj J, 1997). Tudi način življenja se je spremenil, saj kmetijstvo predstavlja le še dopolnilno dejavnost podeželskega prebivalstva in ne več načina preživetja.

2.1 RAZVOJ NASELJA

Prvi pisani viri o zaselkih v teh krajih so iz leta 1499, objavljeni v Vipavskem urbariju. Iz teh podatkov je razvidno, da je takrat stala cerkev svetega Duha na Gori in da je bilo v Podkraju deset kmetij. Podkraj je bil takrat imenovan Unterm Prart ali Unter dem Prart (Sledi med bukvami, 2008).

Pravijo, da so Podkraju dali ime Vodičarji¹, ki so rekli: "Pojdimo pod naš kraj." Morda pa ima vas tako ime, ker je potisnjena "vkraj" pod gore. Ravnina pred vasjo je tako prihranjena za njive in travnike, saj je obdelovalne zemlje je malo (Portal ..., 2011).

Tudi v prihodnjem razvoju naselja je potrebno varovati obdelovalne in gozdne površine. Čeprav je prostega prostora za širjenje naselja malo, je še vedno dovolj prostora med obstoječo pozidavo in znotraj številnih zapuščenih hiš.

O samem razvoju naselja je znanega zelo malo, v vseh zgodovinskih virih, ki omenjajo Podkraj, je poudarjena pomembna lega naselja ob prometni povezavi Italije z Ljubljano.

Pregled najstarejših pisnih virov začenjam s poročilom dunajskega dvornega bibliotekarja Hugona Blotiusa iz leta 1571, ko je z Dunaja proti Italiji potoval skozi Ljubljano, mimo Vrhnike, Logatca, čez Podkraj v Vipavsko dolino in naprej proti Gorici. V popotnih zapiskih navaja kot Podkraj eno samo hišo s prenočišči na vrhu hriba. Slikovitejše so informacije, ki nam jih dobro stoletje pozneje posreduje Janez Vajkard Valvasor v Slavi Vojvodine Kranjske (1689) in v skicni knjigi za grafike v Topographii Ducatus Carnioliae moderna (1679), kjer je upodobil tudi Podkraj. Iz Valvasorjevih grafik so opazni razločki med naselji v Vipavski dolini in med višje ležečim Podkrajem, tako v strukturi naselja kot v samih stavbah in gradbenem materialu (Ledinek Lozej, 2006).

¹ Vodičarji so prebivalci naselja Vodice, ki spada pod krajevno skupnost Podkraj.

Zgodovinski podatki o teh krajih pa segajo v dobo pred našim štetjem. Vipavska dolina je prišla pod rimsko oblast leta 128 pred našim štetjem. Že stari Rimljani so vedeli, da je najkrajša pot iz severne Italije v Ljubljansko kotlino in naprej proti Panoniji skozi Vipavsko dolino in čez Hrušico (Sledi med bukvami, 2008).

Rimska cesta je vodila torej tudi skozi Podkraj. Po razpadu rimskega cesarstva in Teodozijevi smrti (leta 395) je le malo znanega o teh krajih (Sledi med bukvami, 2008).

Danes je ta cestna povezava razvrednotena, saj je ob izgradnji hitre ceste skozi Vipavsko dolino do Ljubljane, postala slednja najhitrejša povezava Italije z Ljubljano. Tudi če se odločimo za vožnjo po cesti čez Hrušico, se ne peljemo več skozi vas Podkraj, ampak mimo vasi. Po eni strani je to za Podkraj bolje, ker že tako preozka cesta skozi vas ni več tako prometna, po drugi strani pa kraj s tem izgubi številne zunanje obiskovalce. Glede na današnjo prometno lego kraja, ki nima več nekdanje pomembnosti v širšem prostoru, je smiselno nadaljnji razvoj naselja usmerjati predvsem v smeri zadovoljevanja potrebe prebivalcev vasi.

Podkraj je bil dvakrat uničen zaradi požara. Prvič je požar uničil vas leta 1828. Ker so bile hiše krite s slamo, ni ostala nobena hiša neprizadeta. Drugič pa je tudi skoraj pogorela cela vas 7. januarja 1864, ko je zgorelo 26 hiš in ostrešje na takratnem zvoniku (Sledi med bukvami, 2008). Po požaru niso prenovili vasi v celoti.

Slika 7: Razglednica iz leta 1930 (Digitalizirana ..., 2011)

Z razglednice je razvidno, da je med pokopališčem in prvimi hišami stala žaga, ki je bila tudi uničena v požaru. Pokopališče takrat ni bilo tako izrazito ločeno od roba naselja, kot je danes.

Oblika in velikost naselja se od 19. stoletja nista bistveno spremenili, tudi v nadaljnjem prostorskem razvoju ni povpraševanja po večjih spremembah v smislu novih zazidalnih površinah za gradnjo stanovanjskih hiš, ampak je potrebna oživitev vasi, z novimi intervencijami na določenih mestih v naselju, kjer je to najbolj opazno in nujno.

2.2 NARAVNE DANOSTI

Podkraj leži na stičišču treh mogočnih kraških planot Hrušice, Nanosa in Trnovskega gozda. Ko se pripeljemo po cesti iz Hrušice, se nam tik nad Podkrajem odpre čudovit pogled na Vipavsko dolino in globoko v Italijo (Portal ..., 2011).

Podkraj je z vodo najbogatejša vas daleč naokrog. Nad Podkrajem in v bližnji okolici je štirideset izvirkov vode in enajst vodnih zbiralnikov. Najpomembnejši potok je hudournik Bela, ki se izliva v reko Vipavo in je izoblikoval slikovito sotesko s številnimi brzicami, slapovi in kotanjami (Portal ..., 2011).

Naravno in ohranjeno okolje je vrednota, ki je vedno bolj pomembna. Iz Podkraja je izhodišče za več pešpoti in kolesarskih poti zato ni potrebe po novih poteh. V podeželskem naselju je dovolj možnosti za rekreacijo v naravi. Nekoliko oddaljena lega naselja, daje možnost razvoja intimnega vaškega življenja. Smiselno je, da ostane naselje še naprej vaško, z vsemi tipičnimi značilnostmi, seveda prilagojenimi glede na nove potrebe in način življenja.

2.3 KULTURNE ZNAMENITOSTI

V Podkraju so bile kapelice (znamenja) že od nekdaj na začetku, na koncu in na sredi vasi. Na začetku vasi je bil križ (s colske strani) – zdaj je tam korito. Na koncu vasi ali t.i. *vrhklanca* stoji kapelica posvečena Lurški Materbožji. Sredi Podkraja, pod cerkvijo svete Marjete, stoji zidana kapelica (Černigoj, 1999).

V središču Podkraja stoji leta 1987 obnovljena osnovna šola ter cerkev svete Marjete. Kapelico pod cerkvijo so pred kratkim prenovili (Portal ..., 2011).

Točke, kjer so postavljena tipična vaška znamenja, bodo tudi v idejni zasnovi naselja poudarjene in izpostavljene kot pomembna mesta v naselju. Prav je, da se vsa naštetá znamenja ohranijo in povežejo s prostorskimi intervencijami.

2.4 ZNAČILNOSTI ŠIRŠEGA PROSTORA

Značilnosti Trnovskega gozda so: prevladujoči gozdovi, dinarski značaj kraškega površja, suhozidi, ohranjenost narave, odprtost planote proti jugu ter redka in razpršena poselitev v celkih (Prem, 1999).

Njen dinarski značaj poudarjajo izraziti kraški pojavi, kot so vrtače, škraplje in žlebiči, pa travnate površine z golim kamenjem na površini, kamenjem, zloženim na kupe in suhozide, z vegetacijskimi oblikami, ki kažejo na ostre vremenske razmere. Svojevrstna kulturna krajina tega območja je posebnost v slovenskem merilu (Prem, 1999).

Prednostna dejavnost na tem območju je gozdarstvo. Kulturno krajino je v preteklosti oblikovala tradicionalna kmetijska raba prostora v neposredni bližini naselij in ponekod na krčevinah v gozdu. Danes je še vedno prisotno gozdarstvo, vendar v manjši meri kot v preteklosti (Prem, 1999).

Najbolj značilni vrsti materiala, ki ju najdemo na tem prostoru in se lahko uporabita za zunanje ureditve, sta lokalni kamen in les. Kot pravi Lynch, se lahko ohranja duh časa v kraju tudi z uporabo tradicionalnih materialov na moderen način.

2.4.1. Kulturna dediščina

Območje je bogato s posameznimi objekti kulturne dediščine. Celotno območje sodi v skupino primorskih arhitekturnih regij s prehodnim značajem med sredozemsko in alpsko ljudsko arhitekturo. To je pogojevalo oblikovanju samostojnega t.i. trnovskega stavbnega tipa. Značilno je, da so samotne kmetije ali zaselki združeni v male gruče ali razpršene, dominante so iz njih izločene. Domačije so na pobočjih, postavljene pravokotno na teren, zasnovane pa so kot iztegnjena stavbna masa s strmo, prvobitno slamnato, kasneje opečnato streho ali

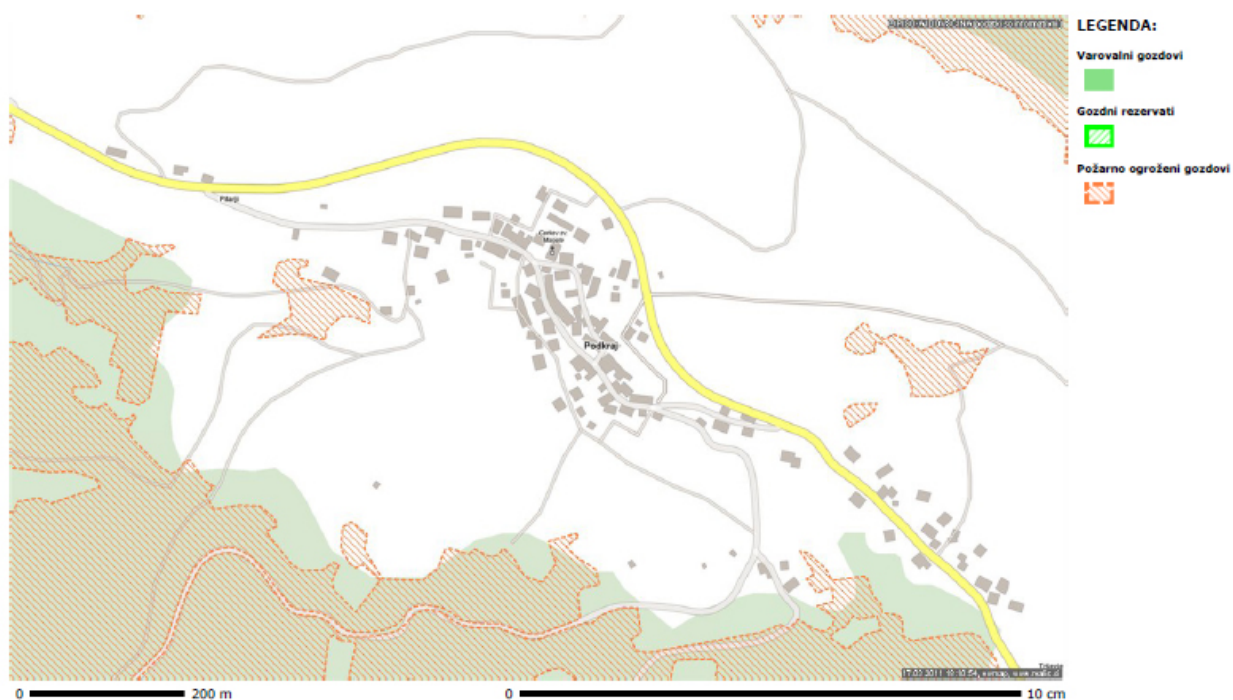
sivo kritino z lesenimi žlebovi, ki se stekajo v vodnjake. Stavbe so nadstropne in ponavadi grajene nad kletjo ali hlevom. Strehe so navadno dvokapne. Arhitekturni členi so pogosto leseni, redkeje kamniti. Posebnost tega stavbnega tipa so visoki dimniki, ločeni od domačije. Za omenjeni stavbni tip in oblikovanje fasad je značilna jasnost in enostavnost (Prem, 1999).

3 PROSTORSKE ZNAČILNOSTI

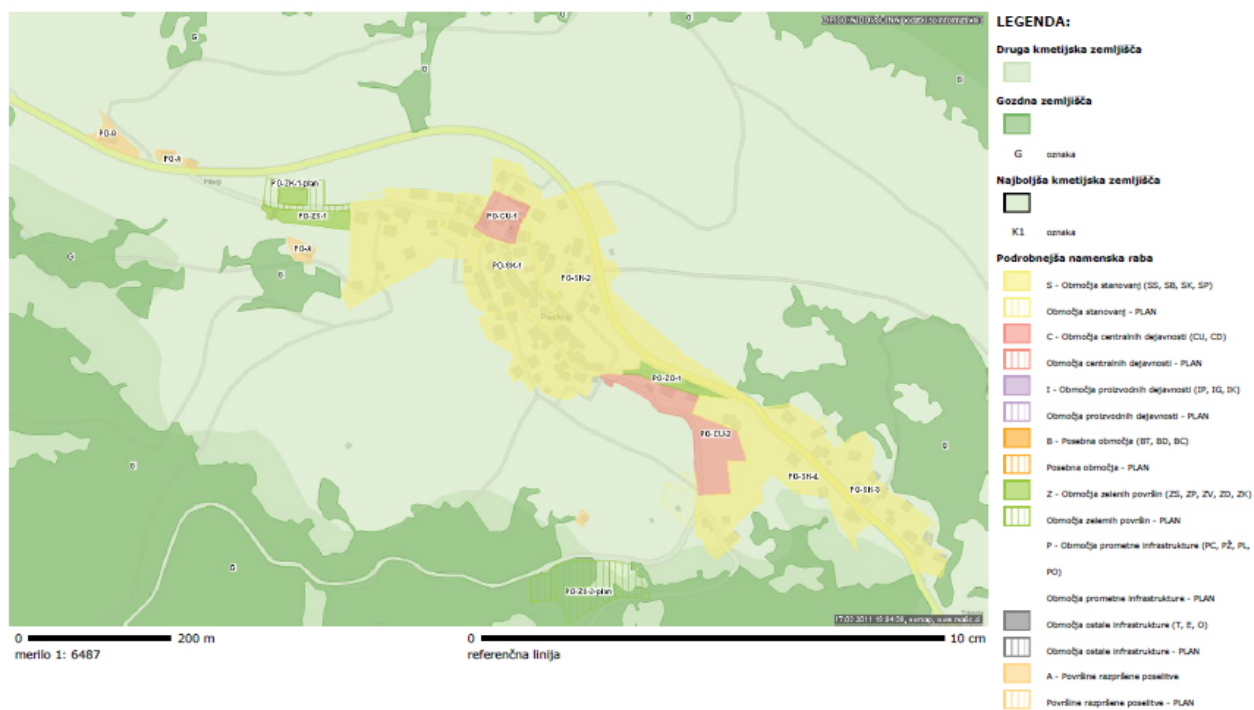
3.1 INVENTARIZACIJA PROSTORA

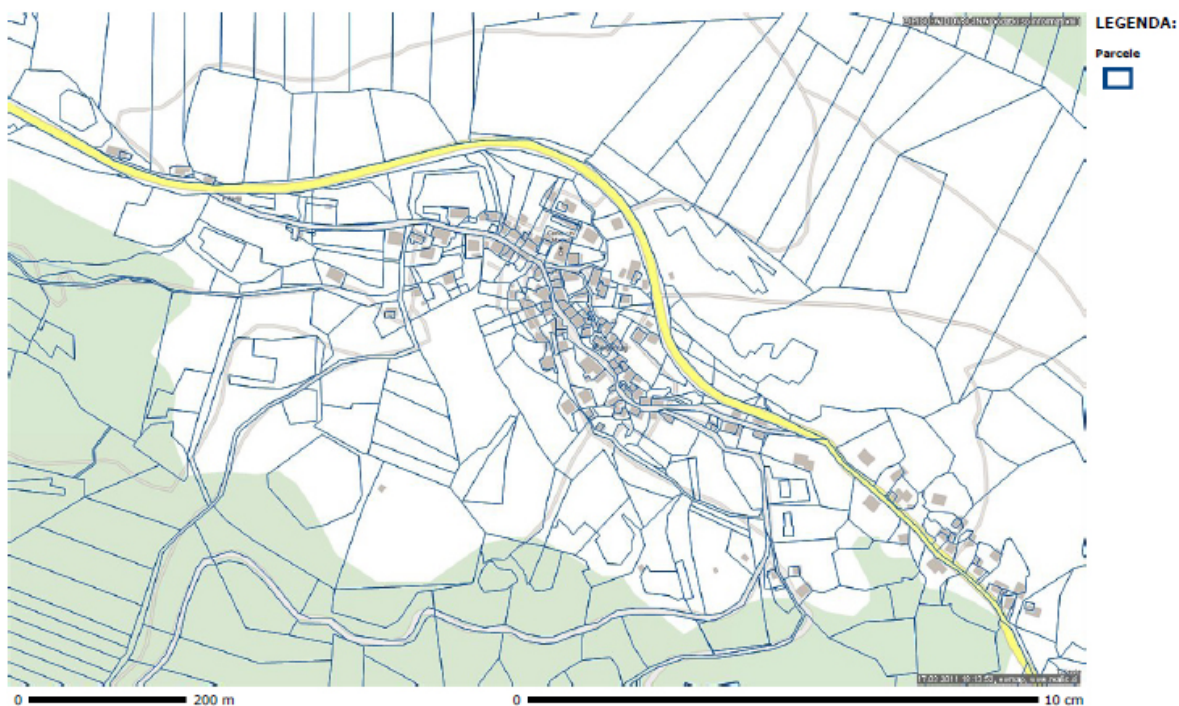
Slika 8: Ortofoto posnetek (PISO, 2011)

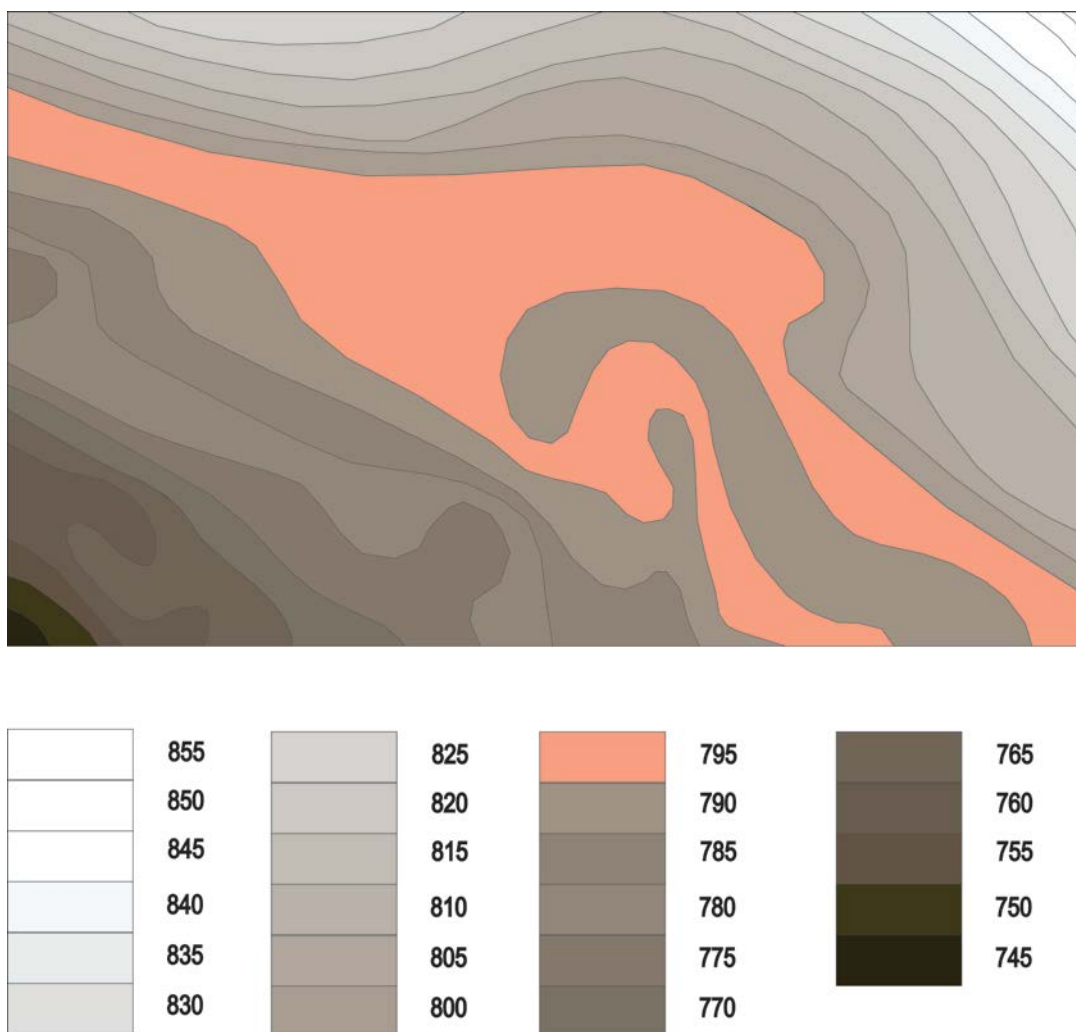
Slika 9: Gozdovi s posebnim režimom (PISO, 2011)

Slika 10: Raba tal (PISO, 2011)

Slika 11: Parcelacija (PISO, 2011)

Slika 12: Višinski prikaz obravnavanega območja

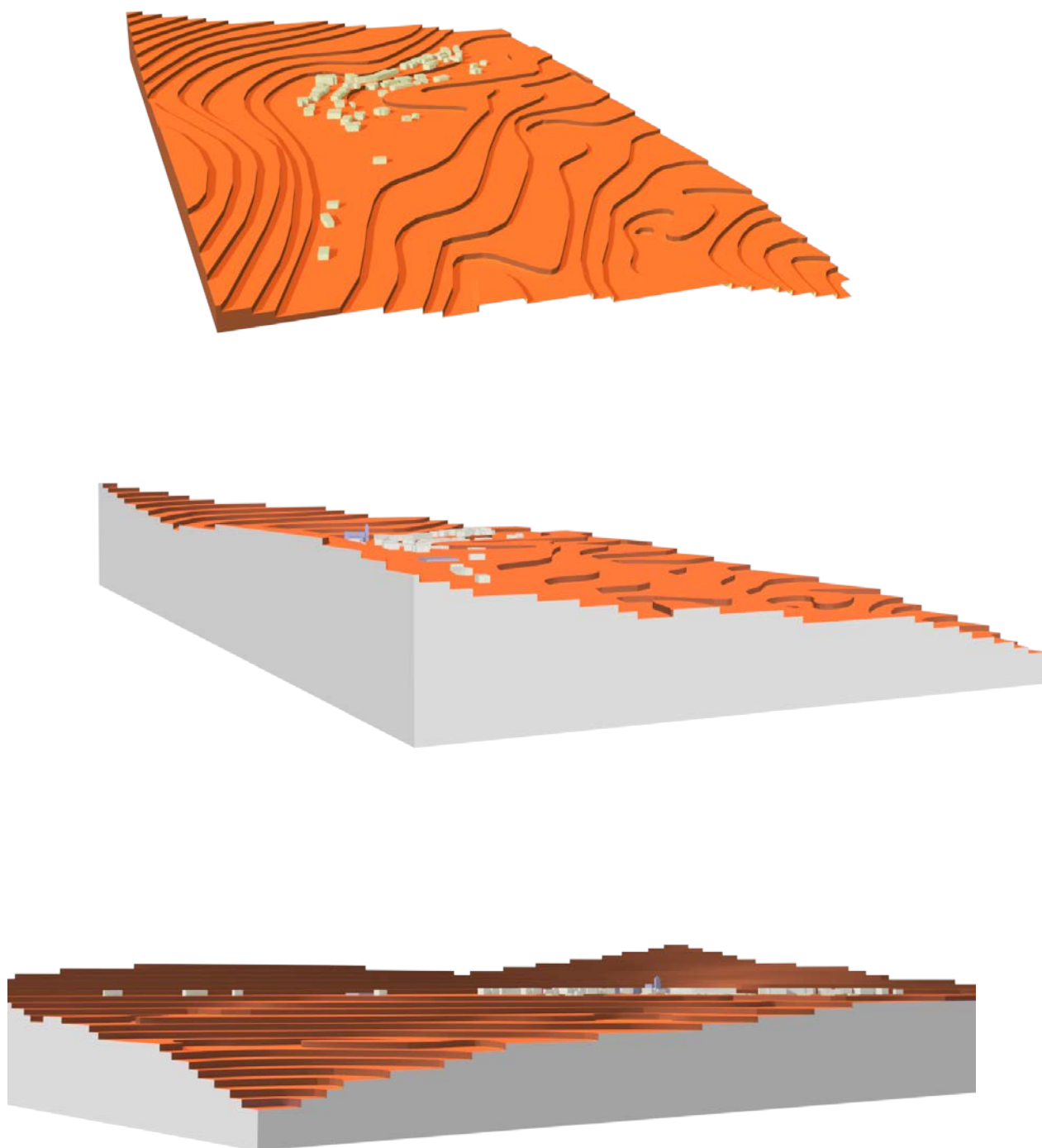
Z barvo je poudarjeno območje, kjer se nahaja večina naselja, in sicer na nadmorski višini 795 – 800 m.

Po Fistru Podkraj spada pod arhitekturno krajino Vipava, za katero je značilno, da so naselja na rahlem pobočju ali ob robu ravnine; postavljena pa so v gručah in so sestavljena iz več jeder; dominante so deli naselbinskih teles (Fister, 1993).

Razporeditev naselja ob vznožju pobočja, na edini malo večji ravnini, je razvidna iz prostorskih prikazov lege naselja (slika 13).

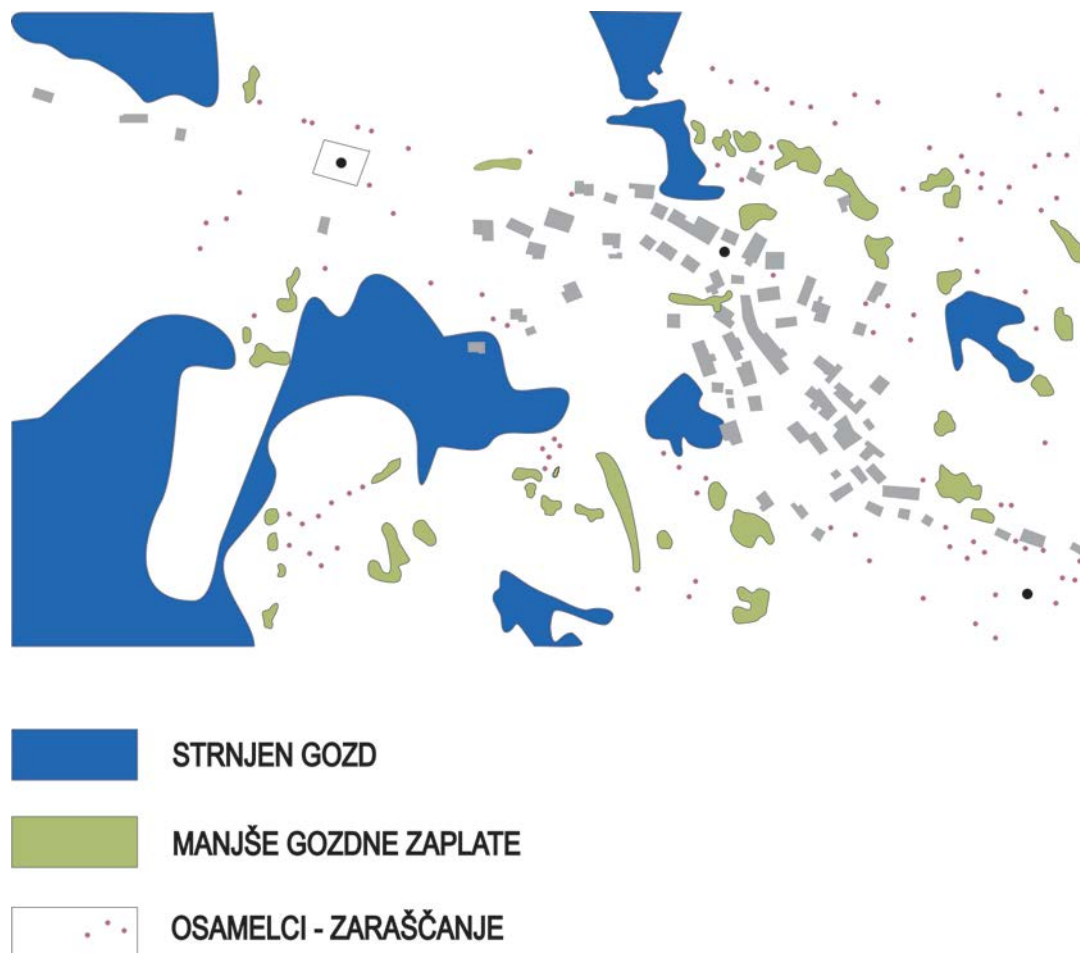

Slika 13: Prostorski prikaz lege naselja

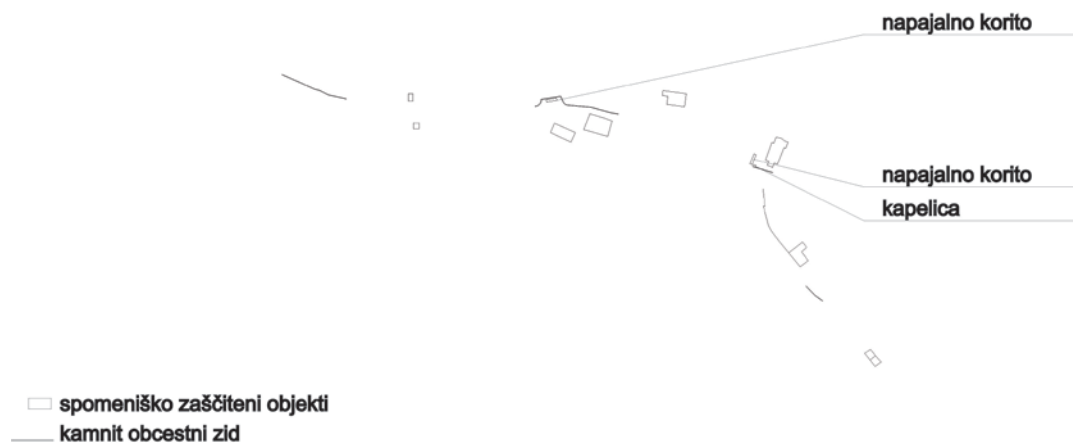
Slika 14: Prostorski prikazi lege naselja

Zaradi opuščanja pašništva, se travniške površine okrog naselja zaraščajo. Območje okrog naselja je precej gozdno.

Slika 15: Inventarizacija - gozd

Če primerjam gozdnatost in poselitev, opazam, da se Podkraj razteza med večjimi gozdnimi zaplatami, ki se zajedajo proti naselju. Znotraj same vasi pa je malo dreves in zelenja.

Slika 16: Prikaz kulturnih znamenitosti in znamenj

Poleg cerkve, nekaj starejših objektov, ki so zaščiteni v registru kulturne dediščine in vaških znamenj, je v prikaz (slika 16) vključen še kamniti zid ob cesti. Kamnitih zidov najdemo v vasi in bližnji okolici več in so tudi del kulturne krajine. Posebej poudarjeni pa so zidovi ob glavni cesti, ker so bolj opazni in večkrat vidni in je želeno, da se ohranijo in obnovijo kot taki.

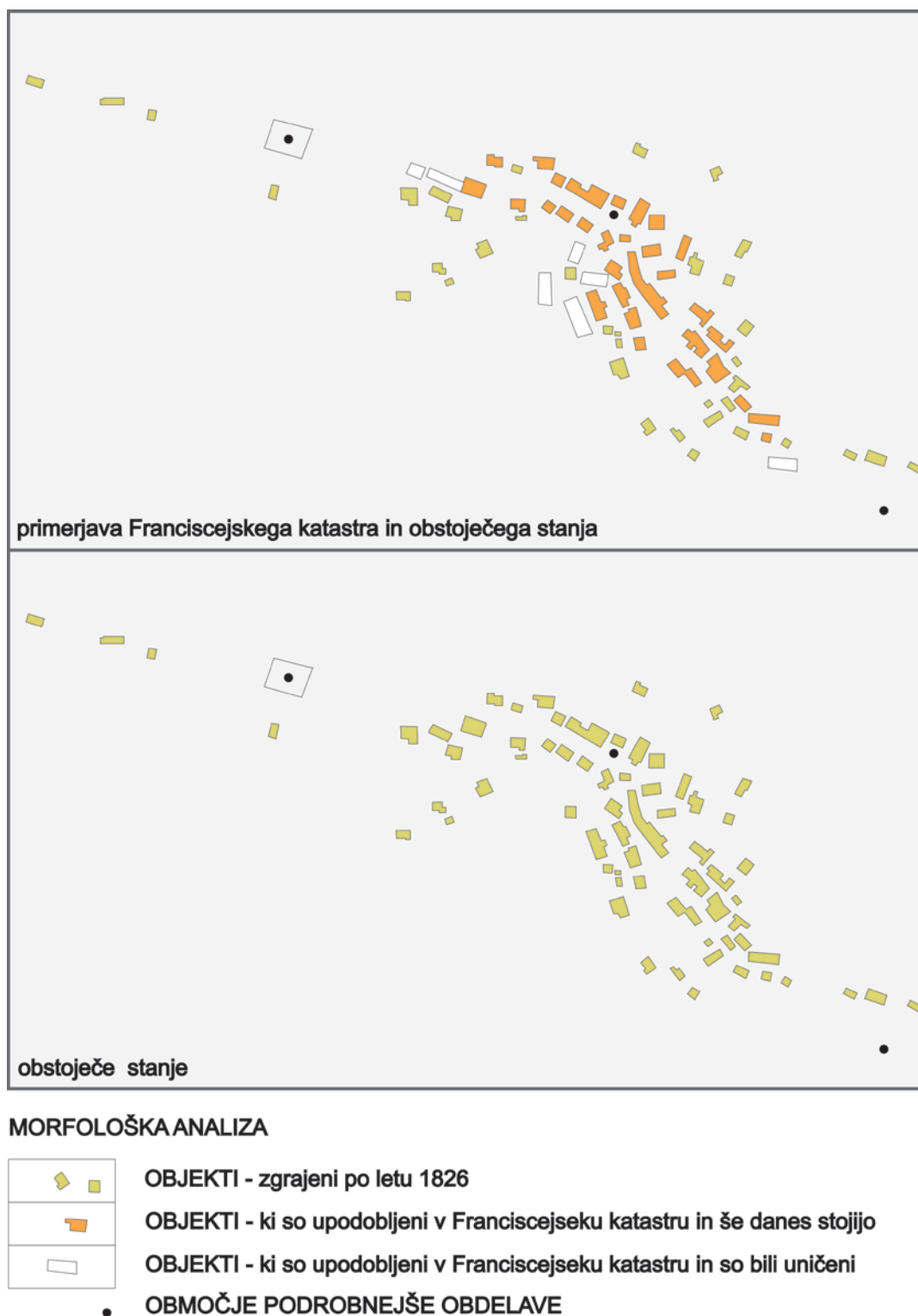

Slika 17: Franciscejski kataster (Pregledi ..., 2011)

Slika 18: Franciscejski kataster – izsek (Pregledi ..., 2011)

3.2 ANALIZE

Slika 19: Morfološka analiza

Posebno pomemben vir za raziskave zasnove naselja v 19. stoletju je franciscejski kataster. Triangulacija in izmera po navodilih za izdelavo sta bili opravljeni v slovenskem Primorju in Istri v letih 1817–1825, na Kranjskem, v njen okvir je sodila Zgornja Vipavska dolina do Hublja, pa v letih 1822–1826. Popravki so bili kasnejšega datuma. Grafični del franciscejskega katastrskega operata daje v merilu 1: 2880 dober pogled na tlorisno zasnovo naselij, na stanovanjska in gospodarska poslopja, na sakralne objekte, na vodotoke, ceste, poti in druge posebnosti naselij. Je zgodovinski dokument urbanističnega trenutka krajine, s čimer je dokumentirana stara agrarna pokrajina (Ledinek Lozej, 2009).

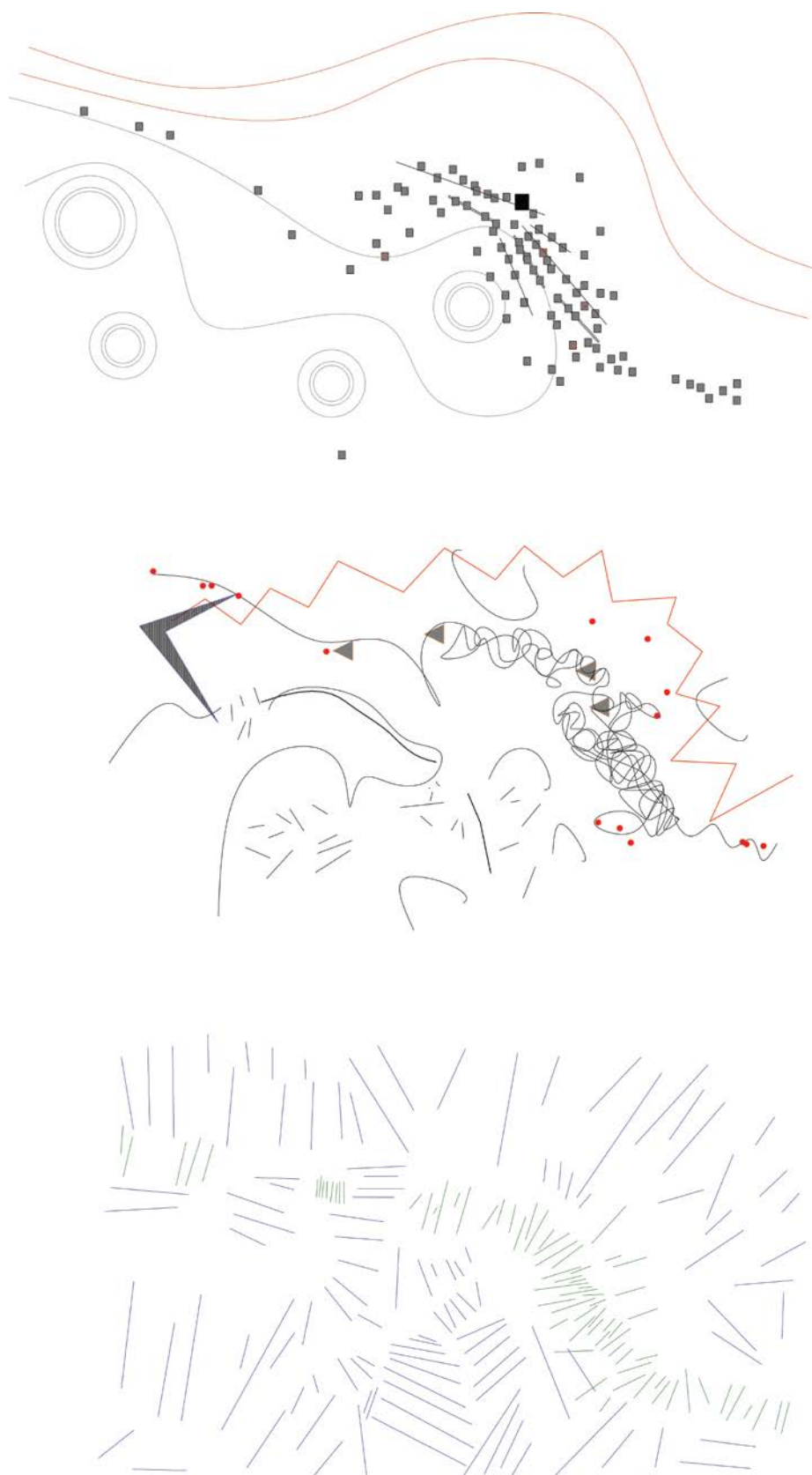
Struktura in velikost naselja se glede na franciscejski kataster ni veliko spremenila. Iz analize (slika 19) se opazi, da nekaj uničenih objektov ni bilo prenovljenih po požaru. Kasnejša pozidava pa se je širila ob cesti proti severozahodu in proti jugovzhodu.

Pozidava je v osrednjem delu vasi strnjena. Kasnejša pozidava nekoliko odstopa, je redkeje razporejena, vendar ni razpršena, razlog za strnjeno pozidavo je predvsem varovanje najboljših kmetijskih zemljišč, nanjo pa so vplivali tudi in slabi prostorski pogoji za gradnjo, predvsem strm teren.

V nalogi so predmet podrobnejše obdelave tri točke (označene s črno piko); ki predstavljajo tri odprte javne prostore; enega na začetku vasi, drugega v samem jedru vasi, tretjega pa na koncu vasi. Gre za preureditev dveh obstoječih odprtih prostorov (zahodnega in osrednjega) in vzpostavitev novega območja na zahodu naselja.

Podkraj je omejen z novo obvoznico, ki predstavlja izrazit rob naselja, pod linijo ceste je strnjena struktura naselja, ki se v nekaj točkah razteza v vrtače in kotanje, kjer so najboljše obdelovalne površine. Vas ima bolj droban strukturni vzorec, ki se je razvil v obliki iztegnjene črke S. Okolica vasi pa ima njive usmerjene proti vrtačam, zato so navidez neurejeno »pometane« okrog vasi.

Najbolj zanimiv je pogled na začetek naselja s severozahodne strani. V naselju so štiri pomembnejše točke: pokopališče, vaško korito, vaški trg in drugo vaško korito, ki bodo vključene v podrobnejše obdelave v sklopu idejne zasnove ureditve naselja Podkraj.

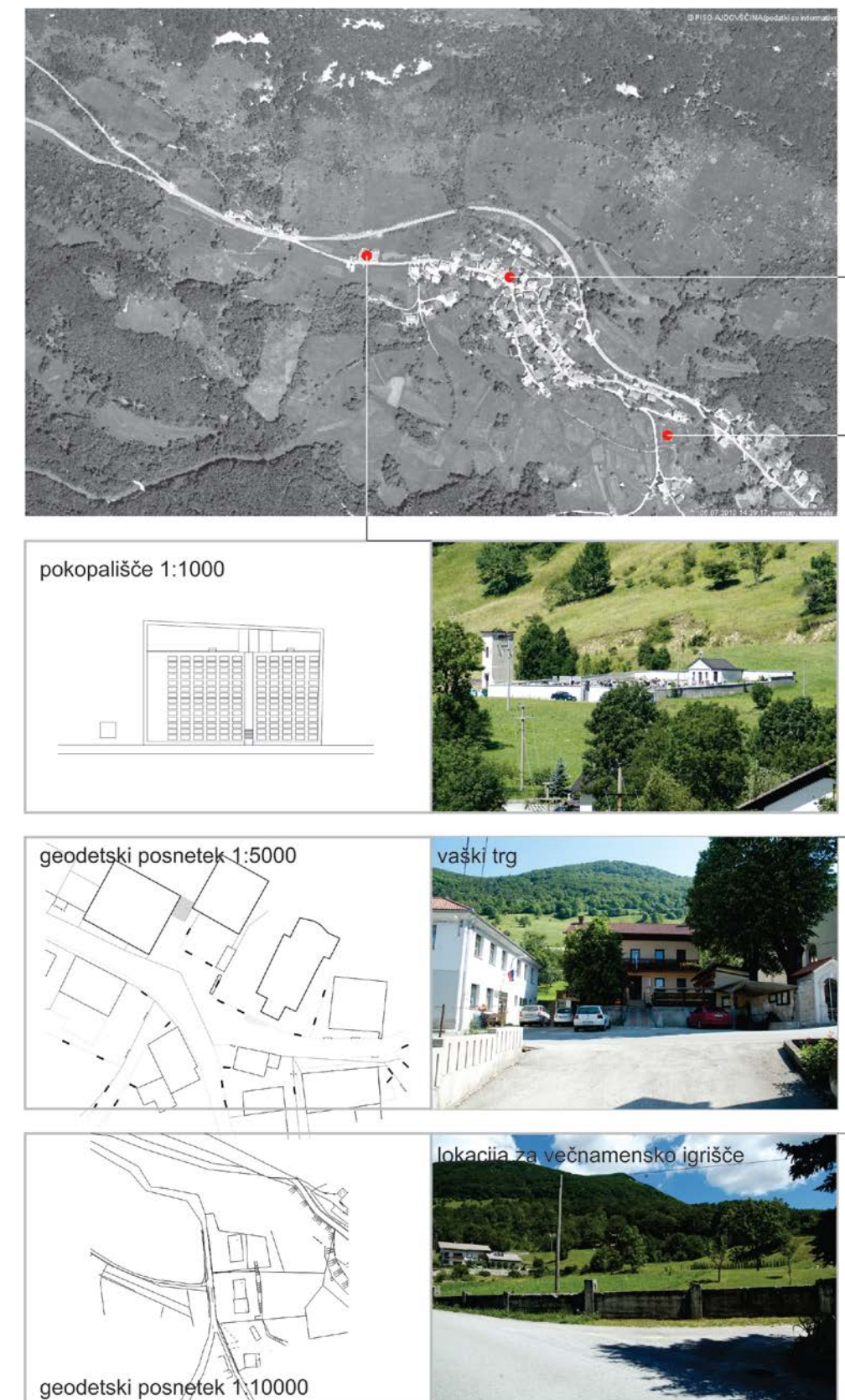

Slika 20: Strukturne in vizualne analize

3.1. OBMOČJE OBDELAVE

Območje obdelave zajema naselje Podkraj kot celoto, s poudarkom na ureditvah pokopališča, vaškega jedra ter večnamenskega prireditvenega prostora.

Z rdečo piko so označena in potem prikazana mesta, ki so predmet podrobnejše obdelave v idejni zasnovi.

Slika 19: Območje obdelave

4 FOTOMONTAŽE IN POGLEDI

Pri iskanju problemov in njihovih rešitev, sem si pomagala tako, da sem ideje preverila tudi s sekvenčnimi pogledi skozi naselje. Za metodo oblikovanja po pogledih sem se odločila, ker prostor največkrat doživljamo na ta način. Skozi fotografije, ki so prikaz videnega iz našega očišča, so bili hitro opazni prostorski problemi in zanimivi pogledi, ki so obravnavani v nalogi.

Obdelala sem povezavo vaškega jedra s pokopališčem ter najbolj tipične poglede na vse tri točke obdelave.

Pot od vaškega trga do pokopališča nas vodi po rahlo vzpenjajoči se cesti. Levo in desno so ob cesti nanizane stanovanjske hiše z urejenimi vrtovi. Ko gremo mimo zadnje hiše, se nam odpre pogled na njivo, travnik in prenovljeno napajalno korito. V daljavi se že odpira pogled na pokopališče.

Trenutno stanje kaže na to, da od daleč sploh ne vemo da gre za pokopališče. Skromen obodni zid in transformatorska postaja z ničemer ne nakazujeta, da je za tem zidom pomemben del naselja. To je tudi eden izmed problemov pokopališča, njegov vizualen izgled, ki ne spominja na pokopališče. Ker gre za simbolno točko, je obstoječa ureditev, ki moti vizualno narativnost prostora, neustrezna.

Rešitev za ureditev povezave med vaškim jedrom in pokopališčem za pešce je ureditev hodnika za pešce. Izvedljiva je ureditev pločnika vse od cerkve do pokopališča in rekonstrukcija tega dela cestišča. Od napajalnega korita naprej pa je mogoča ureditev drevoreda vse do pokopališča.

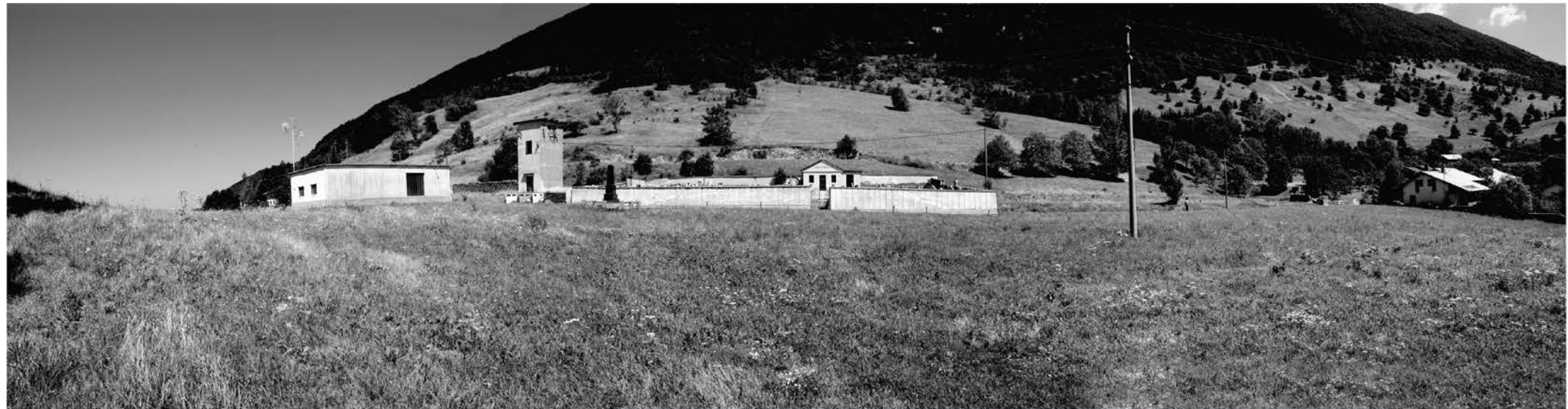
Transformatorsko postajo ob pokopališču bi bilo treba odstraniti oziroma premestiti, ker je moteča tudi njena lega, ne le njen izgled. Ker je tak poseg povezan z relativno zapletenimi postopki, bi bilo za začetek potrebno zagotoviti vsaj zastor, ki bi transformatorsko postajo skrtil pred pogledi iz vasi proti pokopališču. Ne glede na zahtevnost posega, naloga predlaga premestitev postaje. Moteča je tudi opuščena zasebna garaža čez cesto, nasproti pokopališča, njena odstranitev je nujna, saj na tej lokaciji nima nobene uporabne funkcije. Predvidena širitev pokopališča v smeri proti vasi in intenzivna zasaditev tako okrog pokopališča kot tudi drevoredna zasaditev ob cesti, bo naredila prostor okrog pokopališča privlačnejši in ga povezala z naseljem, parkovna zasaditev bo postala

del vaških zelenih površin, ki se bodo nadaljevale proti vaškemu jedru in potem skozi strnjene ulice vasi do večnamenskega prireditvenega prostora z igrišči na drugem koncu vasi.

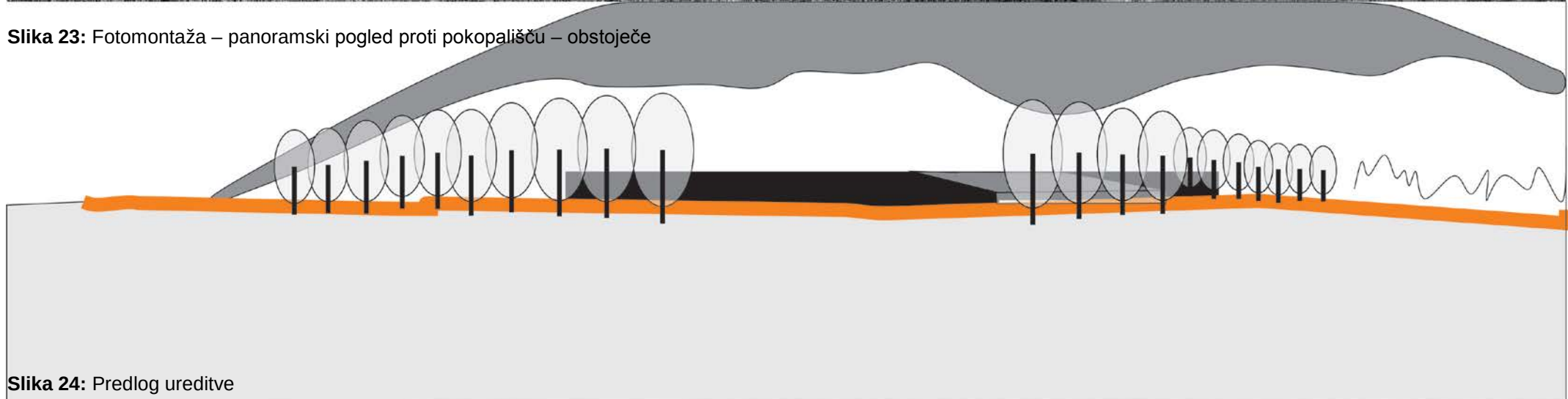

Slika 22: Fotografije: od vaškega trga do pokopališča

Slika 23: Fotomontaža – panoramski pogled proti pokopališču – obstoječe

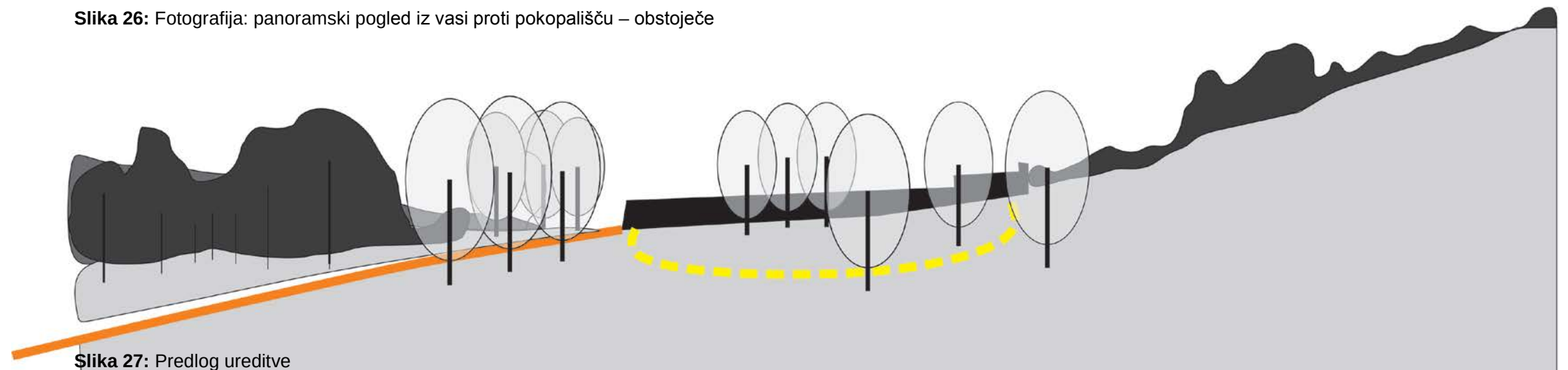
Slika 24: Predlog ureditve

Slika 25: Fotomontaža – pogled proti pokopališču - novo

Slika 26: Fotografija: panoramski pogled iz vasi proti pokopališču – obstoječe

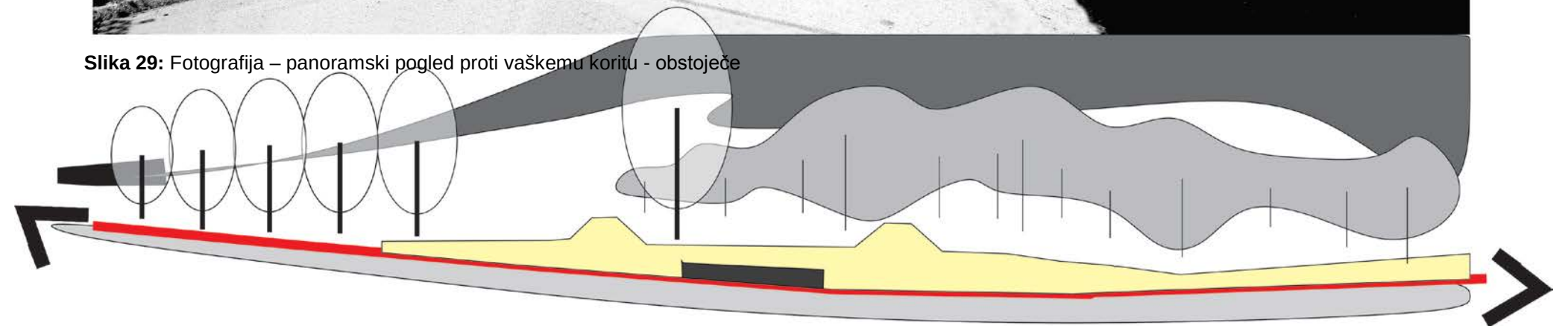
Slika 27: Predlog ureditve

Slika 28: Fotomontaža – pogled iz vasi proti pokopališču – novo

Slika 29: Fotografija – panoramski pogled proti vaškemu koritu - obstoječe

Slika 30: Predlog ureditve

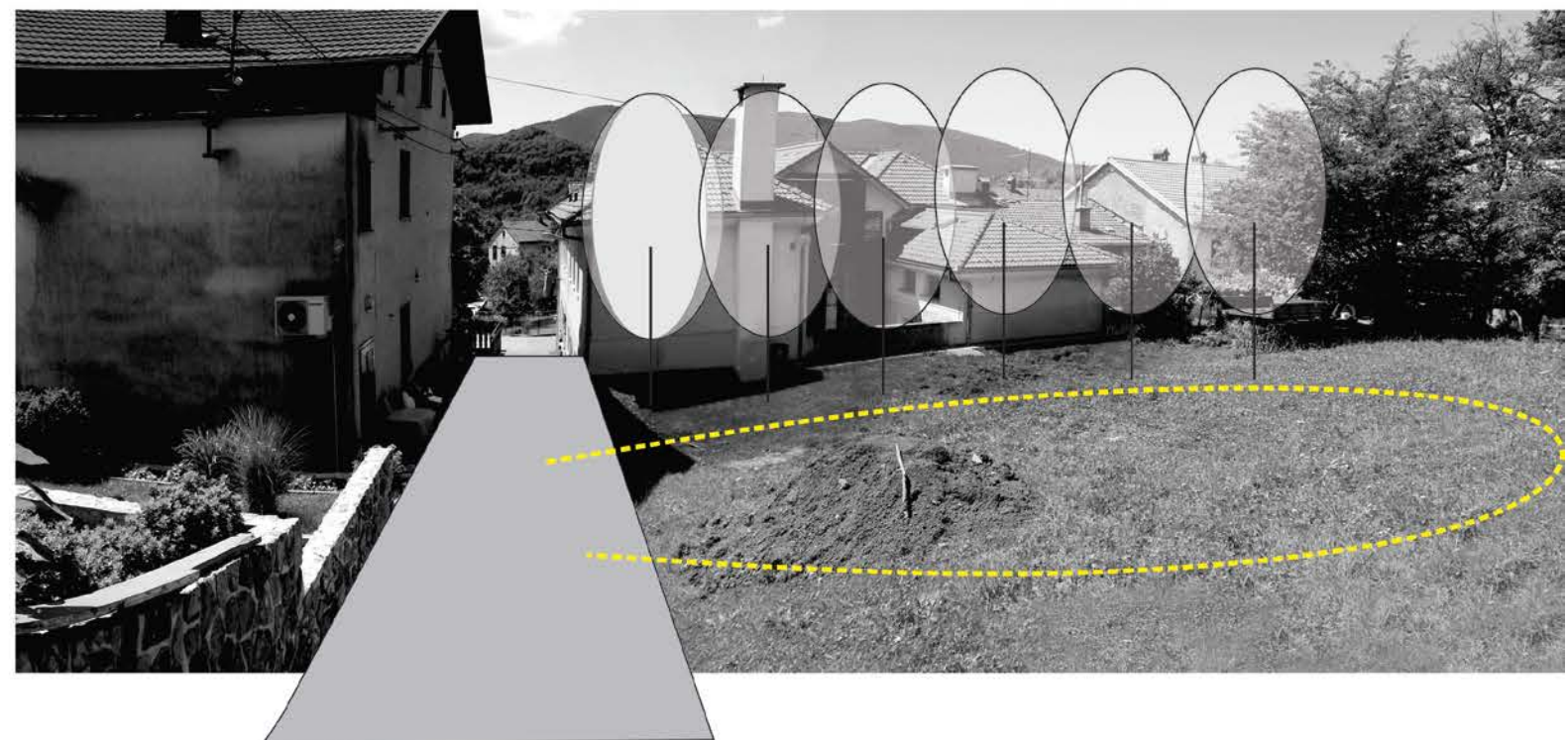
Slika 31: Fotomontaža – pogled proti vaškemu koritu - novo

Slika 32: Fotografija – pogled proti vaškemu centru – obstoječe

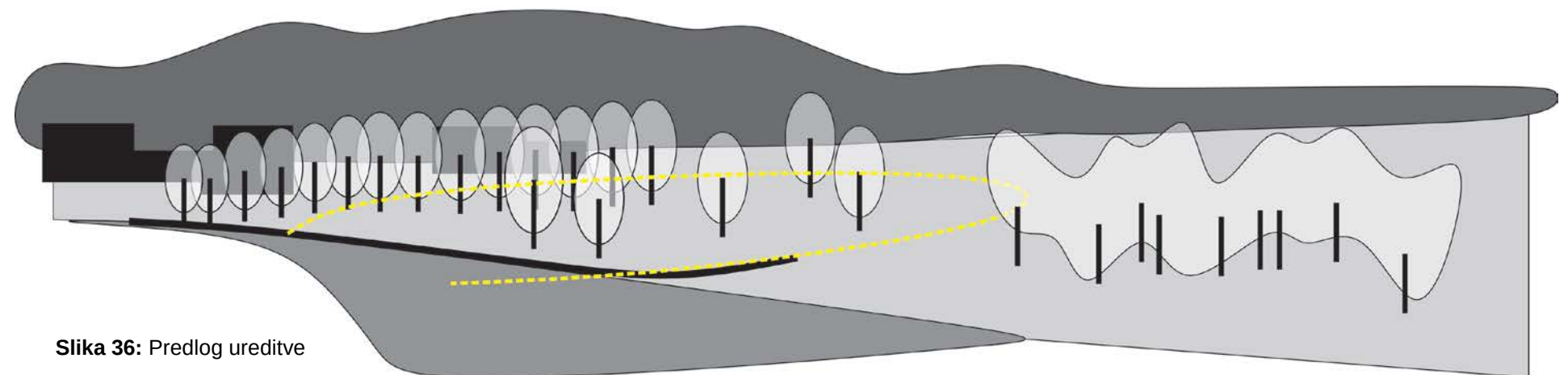
Slika 33: Predlog ureditve – spodnji trg

Slika 34: Predlog ureditve – zgornji trg

Slika 35: Fotografija- pogled proti prostoru namenjenemu za prireditveni prostor - obstoječe

Slika 36: Predlog ureditve

Slika 37: Fotomontaža – pogled proti prostoru namenjenemu za prireditveni prostor - novo

5 IDEJNA ZASNOVA NASELJA PODKRAJ

5.1 IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ - ZBIRNA SITUACIJA

Obstoječe pokopališče leži na začetku vasi, trg je v samem jedru naselja, ob cerkvi in gostilni, kot najboljši prostor za igrišče pa se je izkazala lokacija na drugem koncu vasi Podkraj. Razdalje med temi tremi območji niso velike, zato jih zlahka prehodimo peš.

Ker so te tri točke enakomerno razporejene po naselju, tako da je ena na začetku, druga na sredini, tretja pa na koncu naselja in predstavljajo javne vaške prostore, jih je smiselno tudi funkcionalno in oblikovno povezati z rekonstruirano cesto. Posledično je območje obdelave naselje kot celota in lahko govorimo o tako imenovani regulaciji naselja v celoti.

Pri tem sta enako pomembna tako zaključek kot začetek naselja, tako pokopališče kot večnamensko igrišče, kot tudi povezava med njima.

5.1.1 Zbirna situacija - obstoječe stanje

Kulturna krajina je izrazita in skozi čas ni doživela večjih sprememb, prisotno je zaraščanje okrog vasi z osamelci. Tudi opuščanje kmetijskih površin zaenkrat ni opazno.

Čeprav se je naselje tudi po prvi svetovni vojni nekoliko razširilo, ni prisotna razpršena gradnja, saj naravne danosti tega niso dovoljevale. Tako je vas ohranila svojo prvotno strnjeno obliko.

Prvi vtis, ki ga dobimo ob obisku vasi, je, da gre za prijetno manjšo vas, obdano z urejeno kulturno krajino.

5.1.2 Zbirna situacija - problem

Neurejenost in slaba povezanost tipičnih vaških zunanjih javnih prostorov;

pozidano vaško jedro, premajhno pokopališče in pomanjkanje prostorov za druženje vaščanov in njihovo preživljanje prostega časa zunaj, niso edini problemi v vasi.

Večja mobilnost ljudi je prinesla v vas večje število avtomobilov in s tem drastično pomanjkanje parkirišč znotraj naselja.

Po posameznih točkah obravnave bom probleme opredelila bolj natančno; tukaj izpostavljam predvsem problem na ravni celotne zasnove naselja, za katerega predvidevam, da ga bodo ureditve in njihova povezava vsaj delno razrešile.

5.1.3 Zbirna situacija - cilji

Cilj naloge je bil izdelati idejno zasnovo ureditve naselja Podkraj s poudarkom na treh točkah: pokopališče, vaški trg in večnamensko igrišče ter vsa tri mesta medsebojno povezati v en sistem. Posledično to pomeni oblikovanje vasi kot celote.

5.1.4 Zbirna situacija - opis rešitve

Bolj intenzivna zasaditev je predvidena na začetku in koncu naselja, se pravi okrog pokopališča in okrog večnamenskega igrišča. Tako sta poudarjena začetek in konec vasi. Bolj intenzivna zazelenitev nas opozarja na pomembne točke v naselju, ki pa so med seboj povezane z drevoredi ob rekonstruiranem cestišču, kjer je to mogoče. Poudarek na ureditvi glavne vaške poti z razširitvijo in drevoredom je izrazit tudi v Fabianijevih regulacijah in se je v izvedenih primerih izkazal za smiselnega.

Na začetku vasi bo urejeno novo pokopališče in rekonstrukcija obstoječega z novim parkiriščem. Zasaditev okrog pokopališča nas bo zapeljala ob severni strani ceste vse do lepo prenovljenega napajalnega korita. Hodnik za pešce pa bo v celoti povezoval cerkev in vaško jedro s pokopališčem.

V drugo smer, od vaškega jedra do večnamenskega igrišča, je možno urediti hodnik za pešce le deloma, zaradi strnjene pozidave v tem delu vasi. Ob urejenem hodniku za pešce je predviden tudi drevored, ki nas zapelje v bolj mehko

oblikovano zasaditev okrog večnamenskega igrišča, ki se ravno tako zaključí s parkiriščem.

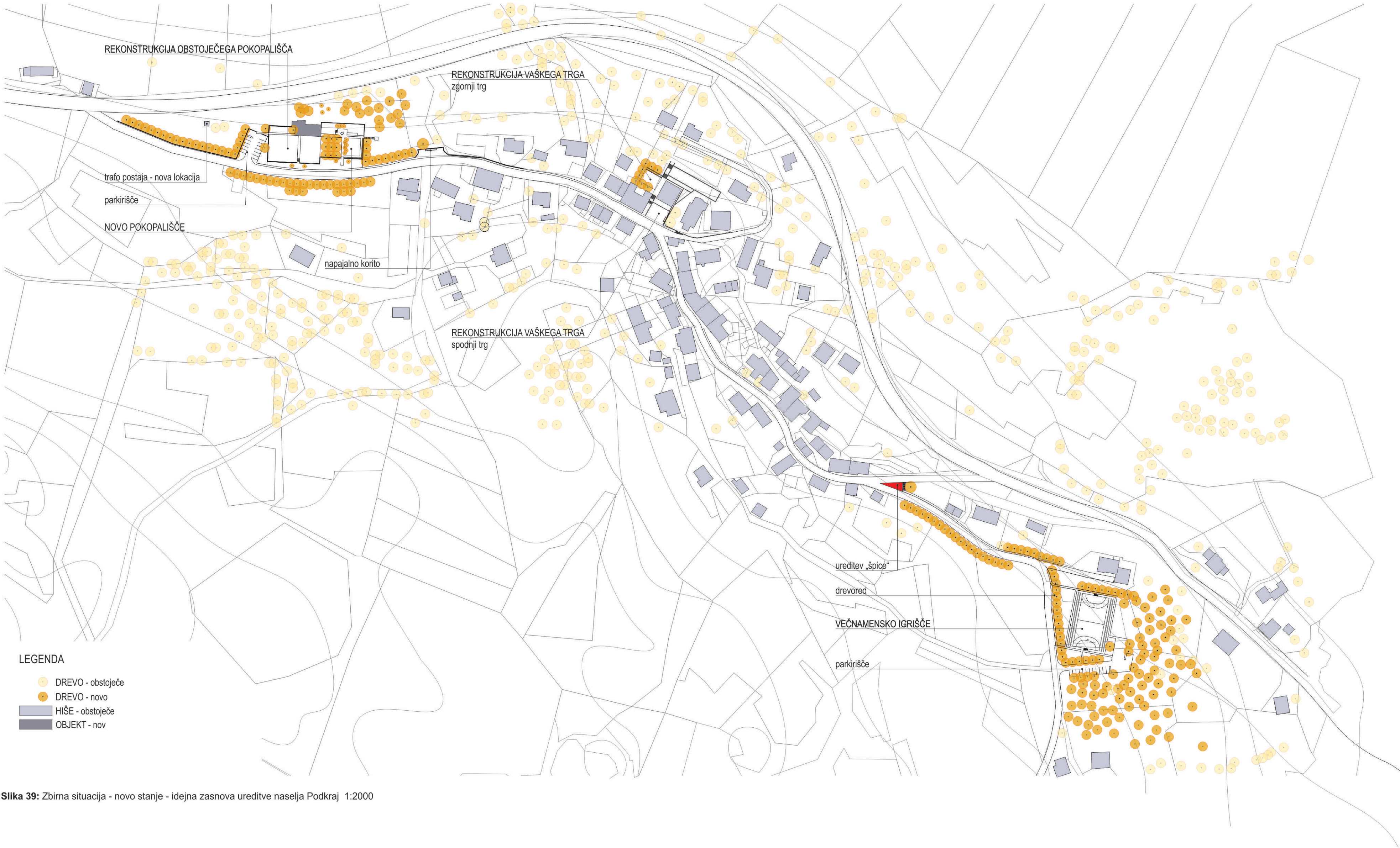
Parkiranje je umaknjeno iz samega jedra vasi in je zagotovljeno drugje, saj predvidevam, da parkirna mesta v vaškem jedru služijo predvsem zunanjim obiskovalcem, ki se bodo na ta način še sprehodili skozi vas.

Vaški trg bo zaradi konfiguracije terena urejen v dveh delih; spodnji trg in zgornji trg. Spodnji trg bo vzpostavljen kot prazna tlakovana površina, namenjena šolarjem in vaščanom za zadrževanje, posedanje in druženje. Do zgornjega dela trga pridemo preko zunanjega stopnišča. Ta del trga bo v večjem delu namenjen letnemu vrtu gostilne. Na obrobju pa bo zasajen.

Največja sprememba so zelene intervencije v večjem delu naselja; bolj intenzivni zasaditvi predvsem z avtohtonimi drevesnimi vrstami na začetku in na koncu naselja, nova zasaditev na obrobju zgornjega dela trga ter povezava med zelenimi intervencijami z drevoredi in hodniki za pešce.

Slika 38: Zbirna situacija - obstoječe stanje, problemi 1:2000

Slika 39: Zbirna situacija - novo stanje - idejna zasnova ureditve naselja Podkraj 1:2000

5.2 IDEJNA ZASNOVA UREDITVE NASELJA PODKRAJ – PO DELIH

5.2.1 Vaško jedro

Pomen odprtega prostora trga se je spremenil. Danes ga redko uporabljamo za javne prireditve. Včasih pa trgi nimajo drugega pomena, kot da zagotavljajo več zračnosti in svetlobe, da prekinajo monotono množico hiš ter da omogočajo še kak pogled na večje poslopje in večjo arhitektonsko percepcijo (Sitte, 1997).

5.2.2.1 Vaško jedro - opis obstoječega stanja

Ob glavni cesti se skromno odpre manjši trg, ki ga obdajajo cerkev, vaška gostilna in osnovna šola na eni strani, na drugi pa glavna cesta skozi naselje. Vse tri javne stavbe, ki obdajajo trg, so zgrajene v različnih obdobjih in imajo vsaka svoj arhitekturni slog. Za trgom se teren vzpenja strmo navzgor proti severu.

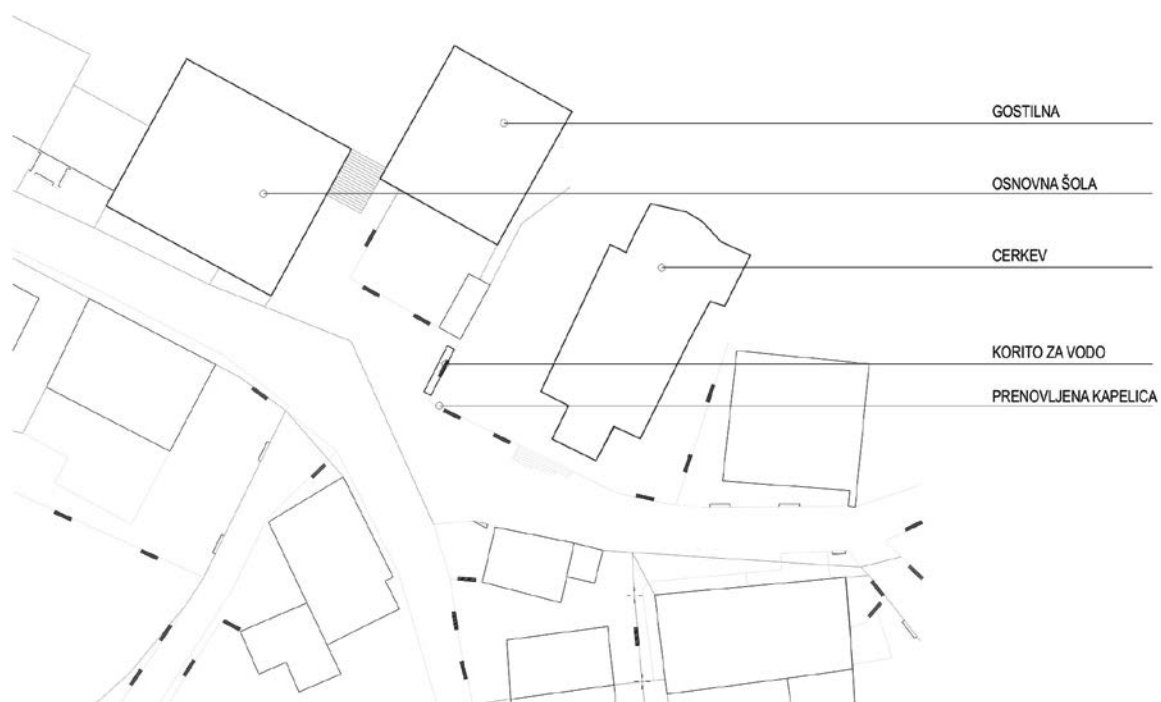
Polovico trga zaseda povečana gostilniška terasa, ki je urejena na dveh nivojih povezanih s stopniščem. Del terase je pokrit z leseno dvokapnico, ki je poleti odprta, pozimi pa nadstrešek delno zaprejo. Ostali del trga je asfaltiran in služi kot parkirišče za največ pet avtomobilov za obiskovalce gostilne.

V skrajnem vzhodnem delu trga; v smeri proti cerkvi, je zaradi višinske razlike zgrajen podporni zid, pod njim pa je napajalno korito, ki je pokrito z betonskim nadstreškom.

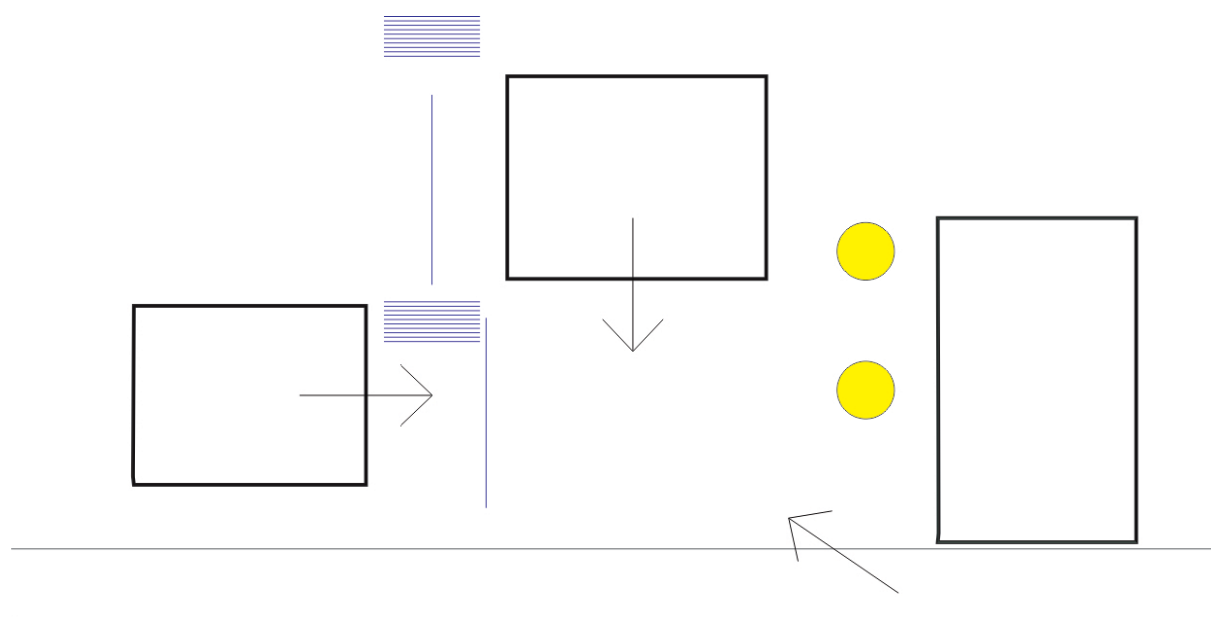
Nad podpornim zidom se vzpenjata dve mogočni lipi in za njima cerkev. Lipi dajeta trgu prijeten privdih zelenega in senco v poletnih mesecih, hkrati pa opozarjata na pomemben del vasi – torej na njeno jedro.

Cerkev je zaradi višje lege in vhoda v cerkev, ki je nad trgom, nekoliko odmaknjena od vaškega jedra. Trenutno je trg le pred gostilno, oziroma kar letni vrt gostilne, cerkev in šola sta potisnjeni v stran.

V Podkraju se srečamo z vsemi elementi tipičnega slovenskega vaškega trga; cerkev, šola, gostilna in vaška lipa.

Slika 40: Vaško jedro - posnetek obstoječega stanja

Slika 41: Shematski prikaz trga in dejavnosti

Na trgu se prepletajo vsaj tri dejavnosti;

- ob levem obodu je osnovna šola in glavni vhod v šolo, tu se zadržujejo otroci s svojo igro;
- center in večji del trga zaseda vaška gostilna, kjer se zbirajo in zadržujejo pretežno vaščani;
- na desnem obodu je vaška cerkev, pred katero se pred in po obredih zbirajo in zadržujejo vaščani.

5.2.2.2 Vaško jedro - problem

Vaški trg je pozidan, tako da trenutno ni na voljo odprtega prostora za ureditev vaškega jedra. Letni vrt gostilne zaseda večino površine trga. Na trgu ali v bližini ni niti klopi niti mesta za sedenje, ki ne bi bil del gostinske ponudbe. Gostinsko ponudbo bi bilo potrebno vsaj delno umakniti drugam.

Obstaja prostor, vendar ga kot središče, kot trg, ni mogoče dojeti, zaradi vseh preureditev, ki so se v preteklosti zgodile, predvsem zaradi neustreznih posegov v prostor.

Napajalno korito je neuporabno, neurejeno in potrebno prenove. Lokacija korita pri tem lahko ostane nespremenjena. Potrebno bi bilo odstraniti betonski nadstrešek nad koritom.

Osnovnošolci nimajo urejenega prostora za zadrževanje med odmorom pred šolo, niti nikjer drugje.

Trg nima več funkcije druženja in tržnice, kot jo je imel včasih, namenjen je le prepotrebneemu parkirišču, saj je trenutno edino mesto v naselju, kjer je možno parkirati.

S primerno ureditvijo trga, bi se lahko rešilo vse naštetе probleme. Z zmanjšanjem gostinske terase, bi lahko pridobili prostor pred šolo.

5.2.2.3 Vaško jedro - cilji

Zapreti trg za promet in zagotoviti parkirna mesta za zunanje obiskovalce drugje. Trg bi tako ostal zaprt za promet.

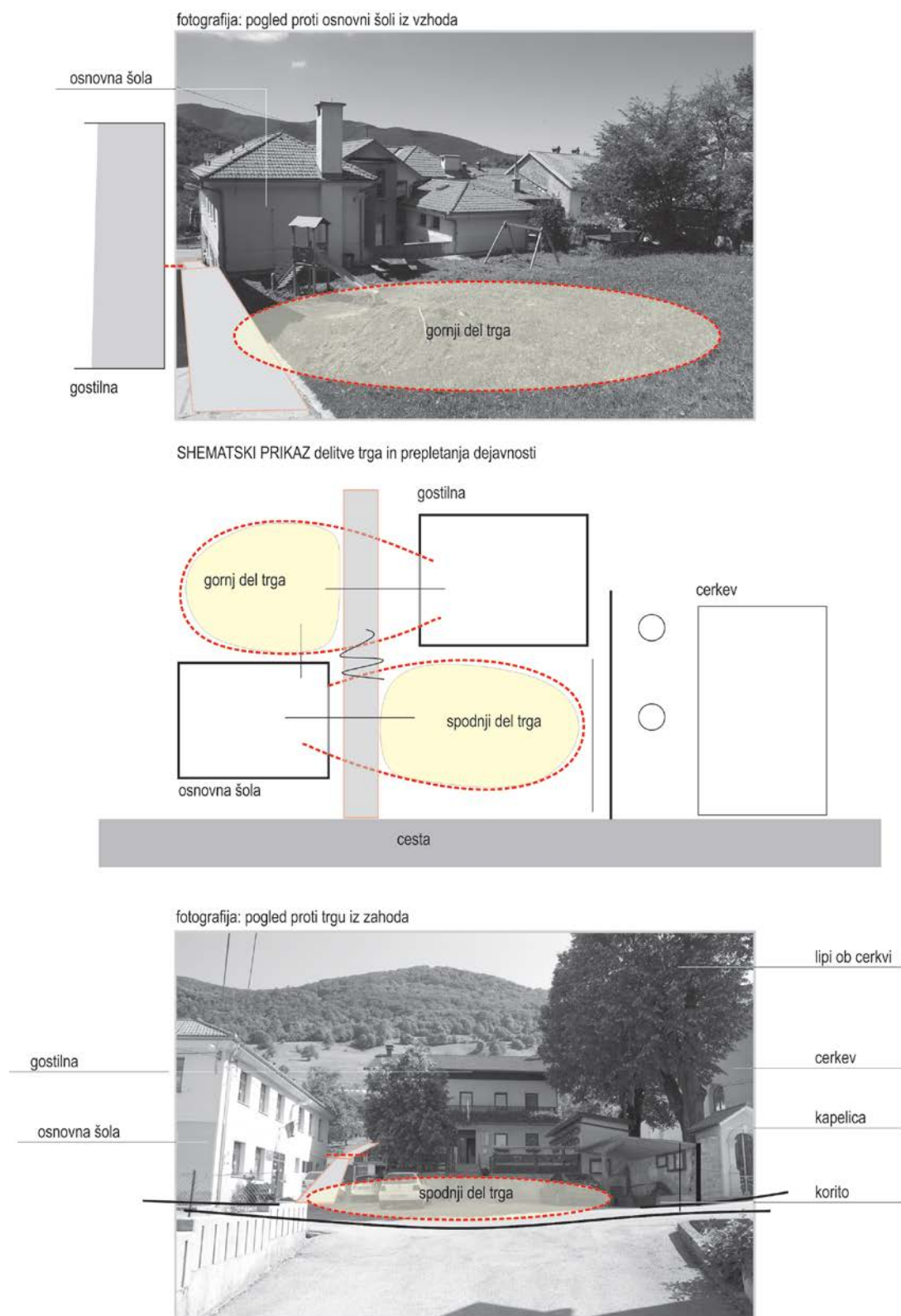
Izdelati predlog ureditve vaškega trga, tako da bo spet deloval kot vaško središče ter bo zanimiv za zadrževanje in druženje vaščanov.

Povezati vaški trg s pokopališčem na eni strani in večnamenskim igriščem na drugi strani v enoten zeleni sistem.

Vsaj delno je treba odstraniti teraso in zagotoviti ustrezen prostor za gostinski letni vrt drugje. Z odstranitvijo terase in betonskega nadstreška nad koritom ponovno pridobimo odprt prazen prostor, na osnovi katerega se lahko oblikuje vaški trg.

Slika 42: Vaški trg – prikaz prostorskih posegov

Slika 43: Shematski prikaz trga

5.2.2.4 Idejna zasnova ureditve vaškega trga

Na trgu sem skušala oblikovati prijeten ambient za igro, posedanje in druženje. Ideja temelji na oblikovanju trga na dveh nivojih; na višjem je predvidena nova gostilniška terasa in otroška igrala za najmlajše. Na nižjem, spodnjem, delu bo urejen trg pred šolo.

Desni del trga, ob osnovni šoli, je prehoden in mora ostati prazen. Obstoječe stopnišče se rekonstruira, saj je edina povezava med spodnjim in gornjim trgom. Predviden je nov podest, tako da se stopnišče razdeli na dve rami. Ob stopnišču bo urejena tudi razsvetljava.

Z umikom terase s spodnjega dela trga na gornji del, se ponovno odpre prostor, ki je že včasih oblikoval vaško jedro. Na nižjem nivoju je predviden trg kot zunanji ambient, urejen na način, da bo spet privlačen za posedanje, druženje, igro, manjše kulturne prireditve ...

Zanimiv element bo delno odprta, ampak pokrita ploščad, namenjena posedanju, ležanju; lahko služi kot oglasna deska za obvestila vaščanom ali kot oder za manjše glasbene in druge kulturne prireditve. Notranja stena terase bo razstavna stena za umetniška dela lokalnih umetnikov ali za šolske razstave. Stena nad odrom bo oblečena v les.

Oblikovno je ploščad zasnovana kot odebeljen okvir, ki se nadaljuje v betonski odprt okvir kot skulptura v prostoru in tako navidezno loči vhodni del v osnovno šolo od ostalega dela trga. Del okvirja, ki je na tleh, bo klop za posedanje, delno bo okvir prekinjen, da ne zapremo prehoda z ostalim delom trga.

Napajalno korito ostane na obstoječem mestu in se ga samo rekonstruira. Obstoječ betonski nadstrešek se odstrani. Podporni zid za koritom proti cerkvi se obzida s kamnom. Naprej od korita bo urejeno stojalo za kolesa.

Tlakovanje bo za spodnji trg enotno. Ožji pas ob cesti bo drugače tlakovan in bo vizualno ločil pohodno površino od cestišča.

Zgornji del trga bo zasajen, tako da bodo, tam kjer ni arhitekturnega, obod trga tvorila drevesa. Med drevesi bodo razporejena otroška igrala. Največji del pa bo tlakovan in bo namenjen gostinski terasi. Na severnem delu je gornji trg omejen s terenom, ki se dviga proti severu. Na tem delu bodo še manjše tribune v dveh vrstah, na katerih bodo lahko malicali osnovnošolci in se tam zadrževali.

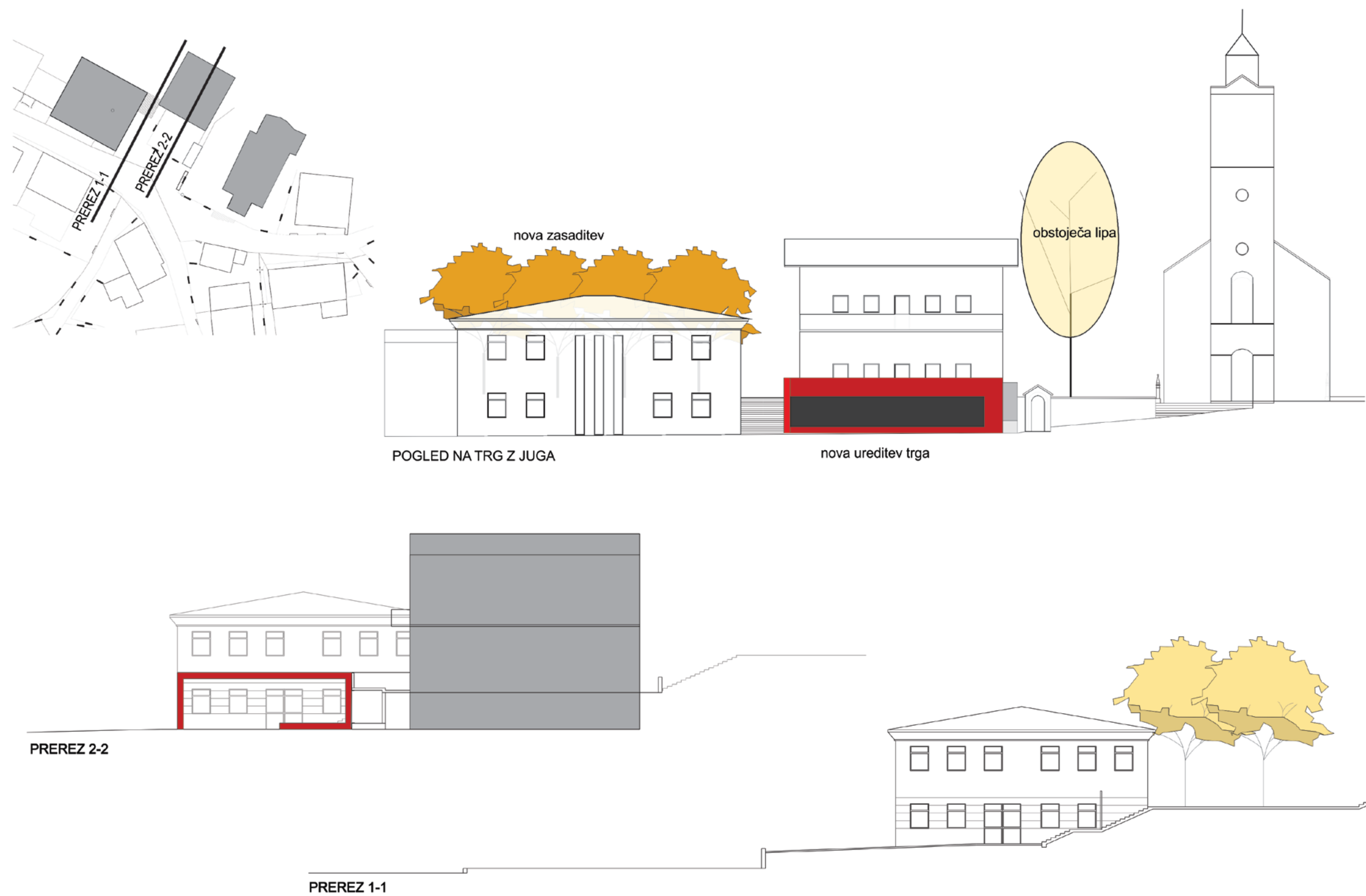

Slika 44: Posnetek obstoječega stanja 1:500

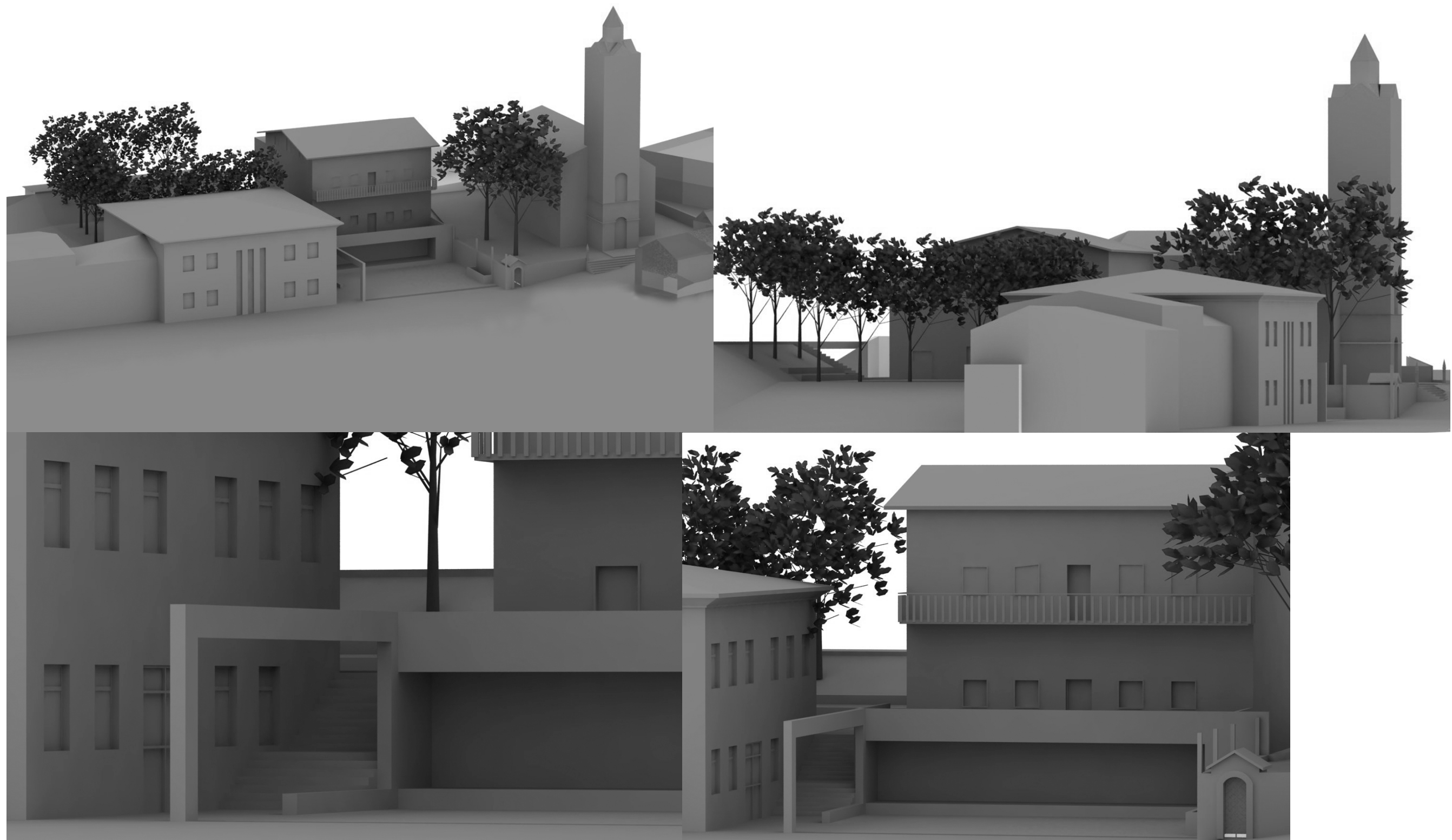

Slika 46: Tloris zgornjega trga 1:250

Slika 47: Prerezi in pogledi 1:250

Slika 48: Prostorski prikazi vaškega jedra

5.2.2 Pokopališče

5.2.2.1 Podeželsko pokopališče

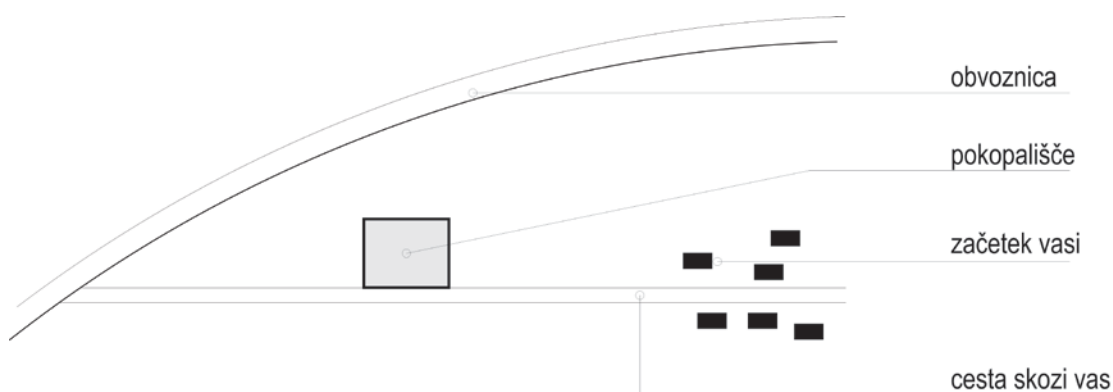
Obravnavano pokopališče v Podkraju je podeželsko pokopališče, za katera veljajo posebna načela urejanja, saj, kot pravi Ogrin, gre za raznovrsten tip pokopališča, ki ga določajo različne kulture, tradicija, ki je prisotna v kraju in lokalne posebnosti ter seveda razpoložljivost materialov za gradnjo (Ogrin, 2009).

Ureditev pokopališča v Podkraju je izhajala iz tradicije, zato sem upoštevala in ohranila tipične elemente podeželskega pokopališča, ki ga prepoznamo po nizkem obzidju s poudarjenim glavnim vhodom, jasno zarisano mrežo poti ter grobovi in nagrobniki v ravnih vrstah. Cerkev, kapela ali znamenja so največkrat postavljeni v središče pokopališča in obenem tudi narekujejo smer postavitve grobov in nagrobnikov. Nagrobniki so vedno obrnjeni proti cerkvi, kapeli ali znamenju (Kragelj Š, 2007). Vse našteje značilnosti veljajo tudi za obstoječe pokopališče v Podkraju.

Za podeželsko pokopališče je tudi značilno, da je nekje izven naselja, se pravi, da praviloma ni ob cerkvi, zato so za organizacijo pokopa pomembne povezave med mrliško vežico, cerkvijo in pokopališčem, posebej v primeru manjših vaških pokopališč, ki nimajo poslovilne dvorane na pokopališču. Priporočeno je, da so vse tri točke pogrebne obreda povezane tako, da ima pogrebni sprevod jasno začrtano pot brez ovir (Kragelj Š, 2007).

5.2.2.2 Pokopališče v Podkraju – opis obstoječega stanja

Pokopališče je pred stanovanjskim delom naselja Podkraj, če prihajamo iz smeri Ajdovščine. Postavljeno je tik ob glavni cesti skozi naselje in sicer severno ob cesti. Pokopališče je zgrajeno na pobočju, ki je nagnjeno proti jugu. Med pokopališčem in prvimi stanovanjskimi hišami je prazen prostor, v naravi obdelovalne površine in travnik.

Slika 49: Shematski prikaz lege pokopališča glede na naselje

Pokopališče obsega 1043 m², je ortogonalne skoraj pravokotne oblike, ograjeno z betonskim zidom višine okrog 2,2 m. Maksimalne tlorisne dimenzije obstoječega pokopališkega oboda so 27,40 m x 39,70 m.

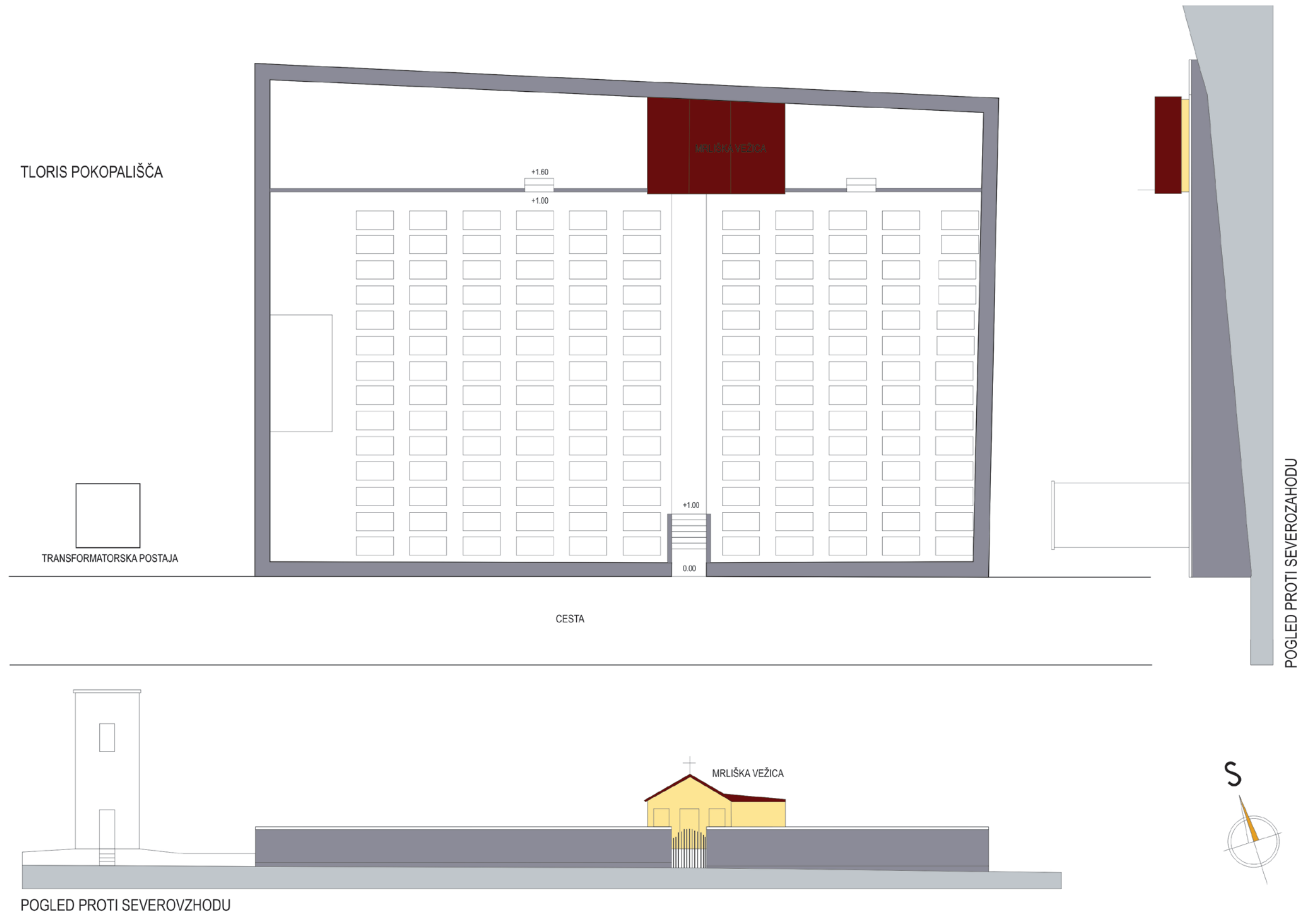
Pokopališče je zasnovano preprosto in jasno; z enim vhodom in eno glavno potjo, ki vodi do mrliške vežice. Levo in desno so pravokotno na pot razporejeni klasični enojni grobovi. Na koncu pokopališča je nekoliko dvignjena terasa, na kateri je še dodatna vrsta grobov. Ob severozahodnem obodu pokopališkega prostora je večji spomenik padlim borcem iz druge svetovne vojne. Tlakovana je le glavna pot. Zasaditve praktično ni. Med nagrobnimi spomeniki je makadamsko nasutje.

Na severni, vzhodni in zahodni strani je okrog pokopališča travnik. Na južni strani je pokopališče omejeno z lokalno cesto, na drugi strani ceste stojita opuščena garaža in drugi spomenik padlim borcem.

Na severni strani je pokopališče omejeno s strmim terenom in regionalno cesto, ki služi kot obvoznica mimo Podkraja. Zahodno od pokopališča stoji

transformatorska postaja, ki je od obodnega zidu pokopališča oddaljena približno šest metrov.

Obstoječa mrliška vežica je opuščena, neuporabna in v slabem stanju. Ima dvoje vhodnih vrat v dva majhna prostora s prenizkim stropom. Služi kot shramba za orodje in opremo, ki je potrebna na pokopališču.

Slika 50: Tloris obstoječega pokopališča in pogledi 1:200

LEGA POKOPALIŠČA - možnost širitve proti severovzhodu

Slika 51: Shematski prikaz možnosti širitve pokopališča

5.2.2.3 Pokopališče - problem

Tako pokopališče kot mrliška vežica sta premajhna, širitev pokopališča in nov pokopališki objekt sta nujna. Znotraj zidov obstoječega pokopališča ni več prostora za nove grobove, obred pa lahko poteka le v cerkvi, ki je od pokopališča oddaljena vsaj 800 m. Med pokopališčem in cerkvijo tudi ni urejene varne peš povezave.

Vhod na pokopališče je nevaren. Glavni vhod na pokopališče je neposredno z glavne ceste skozi naselje, zato je potrebna posebna previdnost pri vstopu in ob odhodu s pokopališča. Cesta ravno na tem mestu zavija. Vhodnega ali nekakšnega predprostora pri pokopališču v Podkraju ni, saj cesta poteka ob pokopališkem zidu.

Ob pokopališču ni parkirišča, parkiranje je mogoče le na travniku ob cesti.

Pokopališče vizualno sploh ne spominja na pomemben prostor v naselju, niti ne na pokopališče. Bolj je opazna transformatorska postaja kot pokopališče samo. Neposredna bližina transformatorske postaje je ravno tako moteča.

Sama lokacija obstoječega pokopališča in neugoden teren predstavljata izziv pri oblikovanju širitve pokopališča. Poleg tega pokopališče predstavlja vhod v vas; najprej se peljemo ob »mestu mrtvih«.

5.2.2.4 Pokopališče - cilji

Potrebno je razširiti cesto ob pokopališču in jo rekonstruirati vse do vaškega jedra ter tako zagotoviti peš povezavo od cerkve do pokopališča.

Nujno je zagotoviti parkirna mesta za pokopališče in predvideti širitev pokopališča za vsaj naslednjih trideset let.

Širitev mora biti predvidena na način, da bosta obstoječe pokopališče in novi del povezana v celoto. Znotraj te celote pa bo predviden nov pokopališki objekt. Za transformatorsko postajo se poišče drugo lokacijo, bolj zahodno od trenutne.

Širitev je možna le proti vzhodu, vendar je pri tem treba paziti, da se ohrani prazen prostor med pokopališčem in naseljem in se tako zavaruje rob naselja. V sklopu oblikovanja novega pokopališča, je treba predvideti tudi zasaditev.

5.2.2.5 Idejna zasnova širitve pokopališča

Idejna zasnova pokopališča obsega rekonstrukcijo obstoječega dela pokopališča in gradnjo novega dela. Obdelava pokopališča pa neizogibno obsega tudi intervencije v krajino okrog pokopališča. Predvidena je drevoredna zasaditev na obeh straneh ceste ter parkovna zasaditev severovzhodno in vzhodno od pokopališča.

Cesto se razširi v tolikšni meri, da je mogoče pred vhodom urediti vstopni prostor, s katerega se bo vstopalo v stari in novi del pokopališča.

Na novem pokopališču (celo pokopališče; stari in novi del) so predvideni kar štirje vhodi; eden je obstoječ in nas preko zunanjega stopnišča popelje do novega pokopališkega objekta, drugi je enakovreden obstoječemu in nas vodi preko klančine do novega dela pokopališča, tretji spet vodi preko klančine s parkirišča na severozahodnem obodu pokopališča v obstoječi del pokopališča, četrti pa nas vodi v parkovno zasaditev jugovzhodno od pokopališča. Oba glavna vhoda sta v idejni zasnovi poudarjena z vertikalnim poudarkom; z dvema drevesoma - na vsaki strani vhoda enim.

Novi del pokopališča je zasnovan v odnosu do obstoječega dela, po velikosti približno ustreza velikosti obstoječega dela pokopališča. Umaknjen je nekoliko bolj nazaj, tako da se malo razčleni drugače zelo dolg obodni zid pokopališča.

Novi del je tudi geometrijsko oblikovan, s pravilnim rastrom poti, ki nam daje jasno zasnovo celotnega pokopališča.

Tlakovanje bo enotno po predprostoru med pokopališčem in cesto ter po vseh glavnih poteh znotraj pokopališča, tako da bo tlak stekel po poteh in se zlival v eno celoto. Med nagrobnimi spomeniki bodo na sprednji strani peščene utrjene poti, med spomeniki pa bodo travne plošče. Žarni grobovi bodo položeni na travno ploskev, to grobno polje bo tudi edino zasajeno in bo predstavljalo tudi vertikalno zapolnjen prostor.

Obstoječa grobna polja se ne bodo spreminjala, med grobovi ostaja makadamsko nasutje.

Da ne bi bil obstoječi vhod, ki vodi preko obstoječega dela pokopališča do novega pokopališkega objekta, pomembnejši, se pomembnost drugega vhoda uravnovesi z drevoredom v cikcak liniji ob drugi glavni poti in na koncu te poti je še vodni motiv, vodnjak.

Severozahodno ob pokopališču je predvideno urejeno parkirišče za dvanajst parkirnih mest, od tega je eno predvideno za invalide. Ob parkirišču je urejeno tudi mesto za zbiranje smeti. Transformatorska postaja se mora v tem primeru premakniti na drugo lokacijo. Zaradi višinske razlike bo okrog parkirišča potreben podporni zid, ki se bo proti zahodu nadaljeval kot kamnit podporni zid ob cesti, za katerim bo zasajeno drevje v liniji.

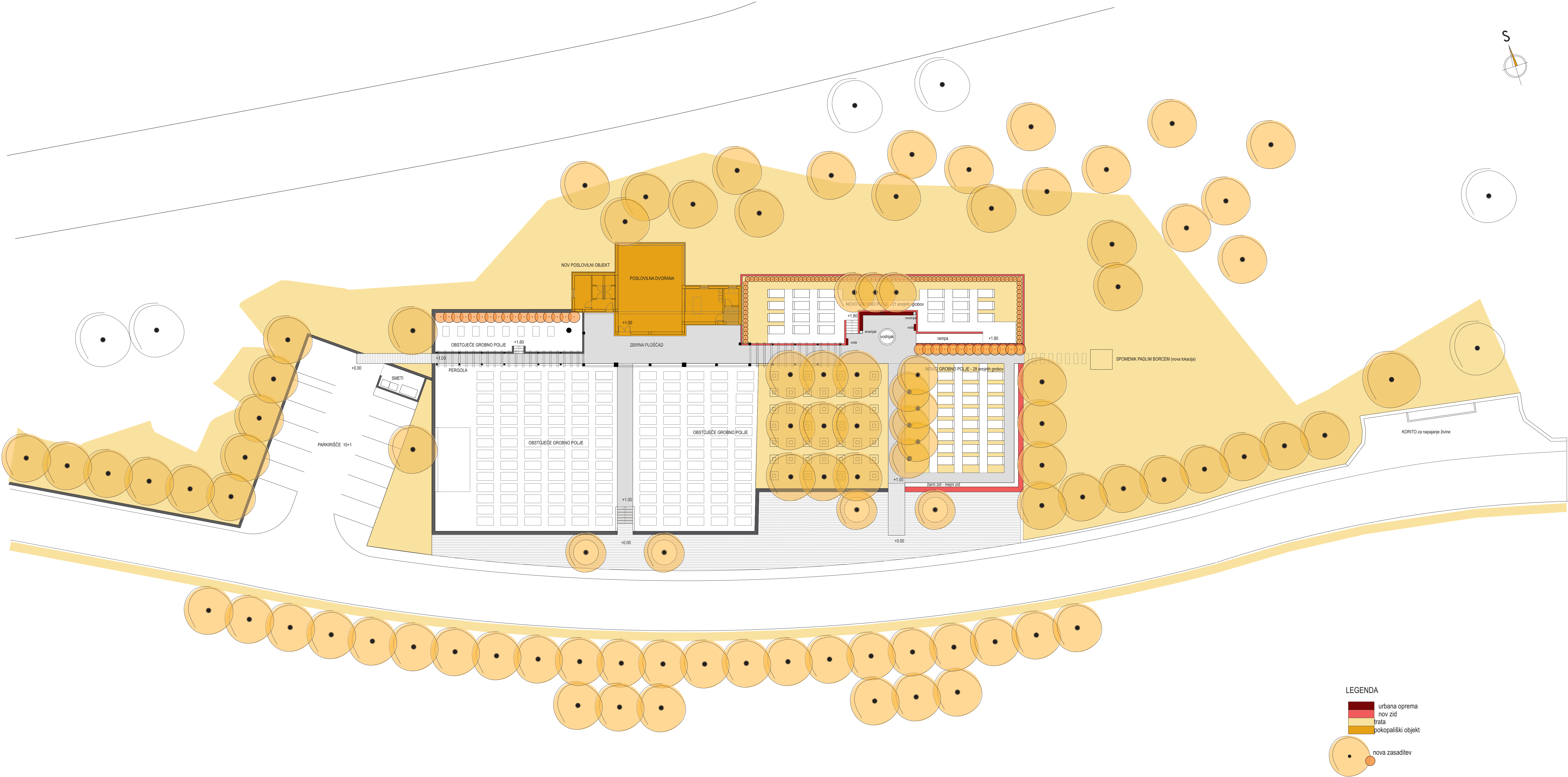
V razširjenem delu pokopališča so predvidene vse sestavine sodobnega pokopališča; grobno polje za klasični pokop, grobno polje za žare ter žarni zid. Predvidi se dovolj prostora za pokop za vsaj naslednjih 30 let. Dve grobni polji bosta namenjeni klasičnemu pokopu, tretje pa žarnemu pokopu na travni ploskvi. Za žarni pokop bo urejen tudi žarni zid, ki bo hkrati tudi nov obodni zid pokopališča.

Vsega skupaj bo 45 na novo predvidenih mest za klasične grobove in 40 za žarni pokop.

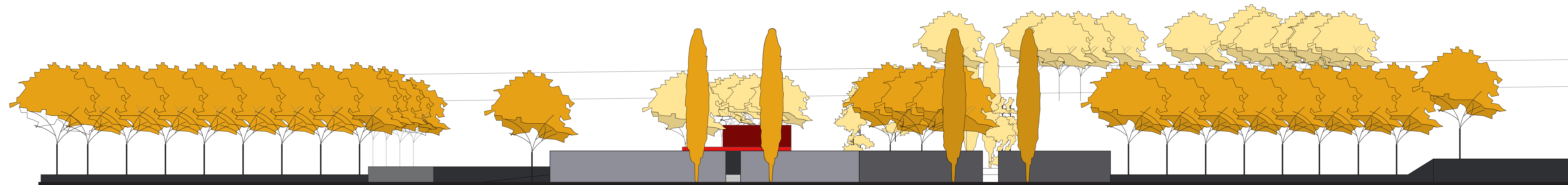
Obstoječa mrliška vežica se odstrani, na njenem mestu se predvidi nov pokopališki objekt.

Prostor okrog mrliške vežice naj bi bil spokojen, miren, namenjen meditaciji, zato je priporočljivo, da se vežica umesti v mirno okolico, kar pomeni čimbolj stran od ceste. Ker je v Podkraju to nemogoče, saj je prostor namenjen pokopališču umeščen kar med dve glavni cesti, je potrebno poskrbeti za primerno zaščito pred neugodnimi in motečimi vplivi okolja. Najbolj učinkovit način je zasaditev vegetacije kot zaščitnega pasu, s preoblikovanjem reliefa ali z grajenimi objekti. Zato bo meja pokopališča delno zasajena, delno bo ograjena z kamnitim zidom in betonskim zidom.

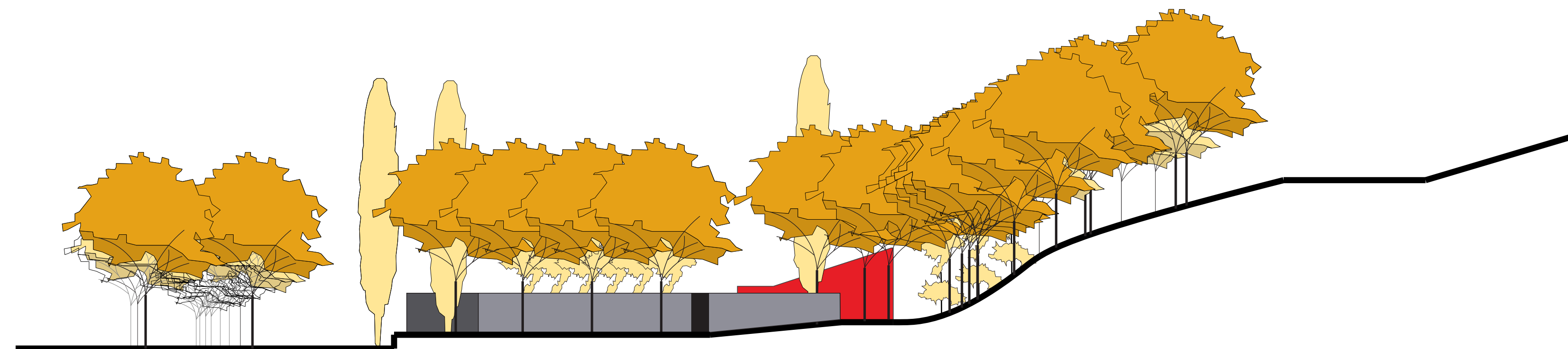
Obnova bi morala potekati po fazah, in sicer najprej rekonstrukcija obstoječega dela pokopališča z novim pokopališkim objektom, potem izvedba parkirišča, šele nato pa nov del pokopališča.

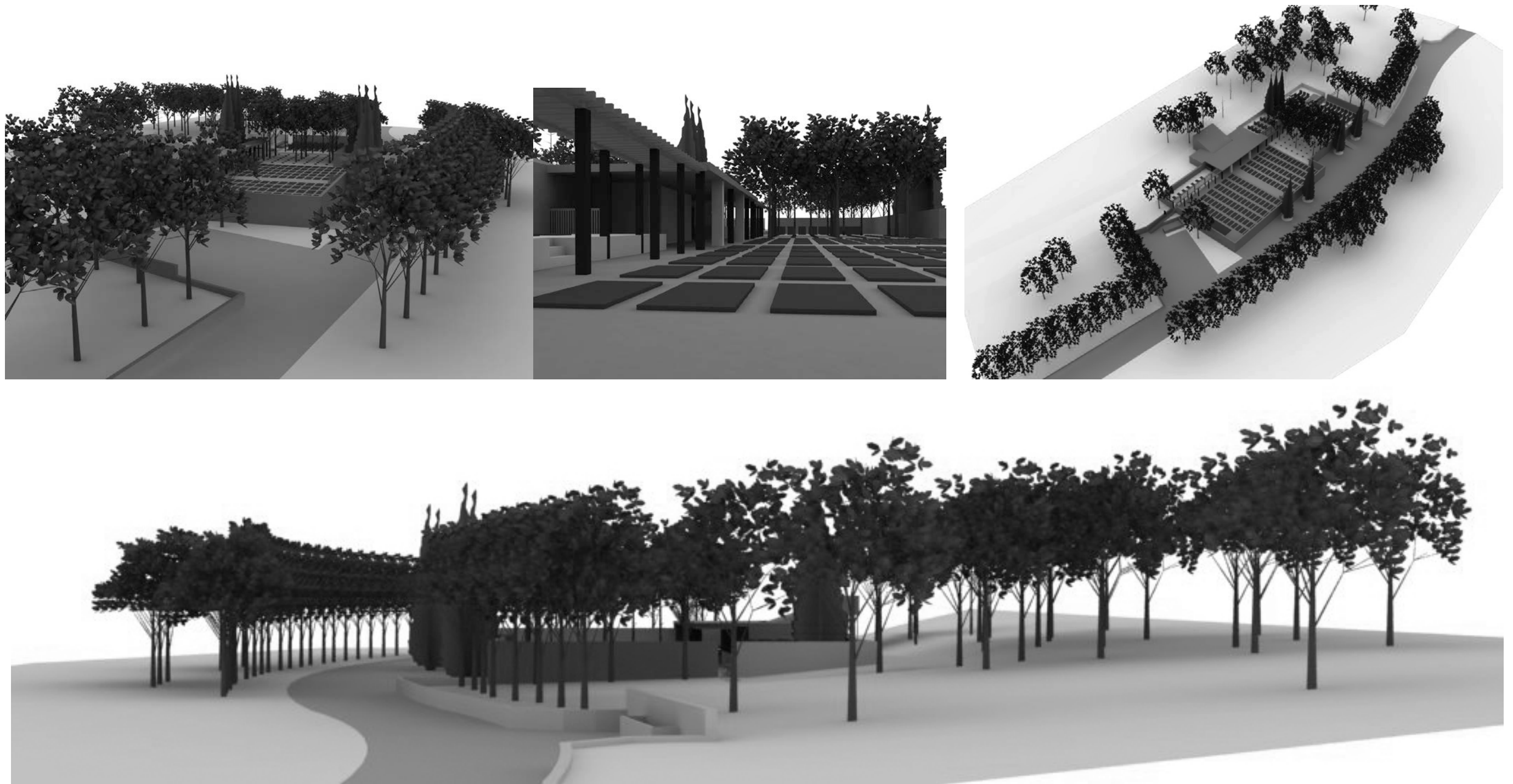
Slika 52: Novo pokopališče - tloris 1:250

POGLED PROTI SEVEROVZHODU

POGLED PROTI SEVEROZAHODU

Slika 54: Prostorski prikazi pokopališča

5.2.3.1 Pokopališki objekt

Načrtovalci mrliških vežic razen prilagajanja tipu pokopališča nimajo omejitev glede umeščanja, urejanja in oblikovanja le-teh. Bolečina terja zase slovesen prostor, kjer je ne sme nič motiti, torej prostor brez spominov na motečo vsakdanjost, prostor brez banalnosti. To velja tako za ožje poslovilne zgradbe kot za sama pokopališča. Navzočnost abstraktnih form, različnih znamenj, v nekem smislu čiste arhitekture in čistih rastlinskih poudarkov v funkciji arhitekturnih simbolov ali čiste dekoracije ni nič presenetljivega. Nasprotno, prav vse te arhitekturne oblike povezane v običajno strogo urbanizirano celoto z negibnimi prvinami krajinskega oblikovanja, so ljudje od davnine imeli za primerno okolje bolečine in spomina nanjo (Goriup in Krečič, 1988).

Smiselno je, da je programska opredelitev prostorov mrliške vežice opredeljena z ozirom na letno število pogrebov in na že obstoječo pokopališko infrastrukturo. V objektu naj bi bile poleg mrliške celice, še vsaj sanitarije, čajna kuhinja, predprostor pod nadstreškom in prostor za shranjevanje potrebščin, ki so nujne za pogreb (Kragelj Š, 2007).

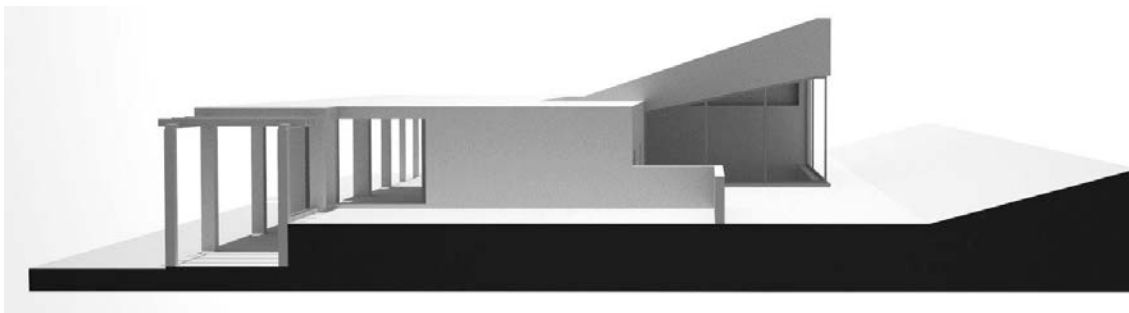
Obstoječo mrliško vežico se odstrani. Na njeno mesto pa se umesti nov pokopališki objekt. Lega pokopališkega objekta bo v obstoječem delu pokopališča. Objekt bo orientiran tako, da bo z daljšo stranico vzporedno postavljen glede na plastnice. Glede na strmino terena prostora, v katerega se objekt umešča, bo proti vzhodu objekt delno vkopan. Glavni vhod v pokopališki objekt bo orientiran proti jugu in bo najlažje dostopen z zahodne strani, s parkirišča, preko klančine, kjer bo tudi servisni dostop do objekta in pokopališča.

Ker je pokopališče dvignjeno glede na cesto, so vse dostopne poti mogoče ali preko zunanjega stopnišča ali preko klančine.

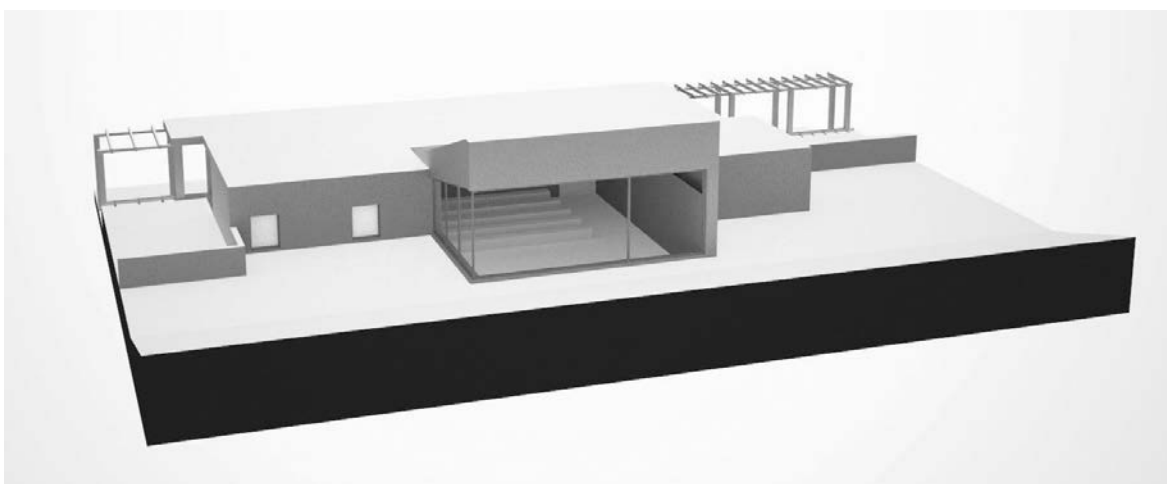
Oblikovno je objekt zasnovan enostavno in jasno; sestavljen je iz treh enot; osrednjega večjega prostora ter dveh nižjih enot levo in desno ob njem. Osrednji del je namenjen poslovilni dvorani, desno ob njej je glede na vhod, mrliška vežica s čajno kuhinjo, levo pa sanitarije in večnamenski prostor.

Streha bo nad servisnimi prostori in nad mrliško vežico ravna. Nad ploščadjo bo tudi ravna streha, ki se bo, ko bo prehajala proti poslovilni dvorani, v loku dvignila

proti »nebu«. Nad poslovilno dvorano je vzpenjajoča streha, ki se kot hrib za objektom vzpenja navzgor in zaradi večjih steklenih površin usmerja poglede proti gaju dreves, ki so predvidena v bližini.

Slika 55: Prostorski prikaz pokopališkega objekta

Slika 56: Prostorski prikaz pokopališkega objekta

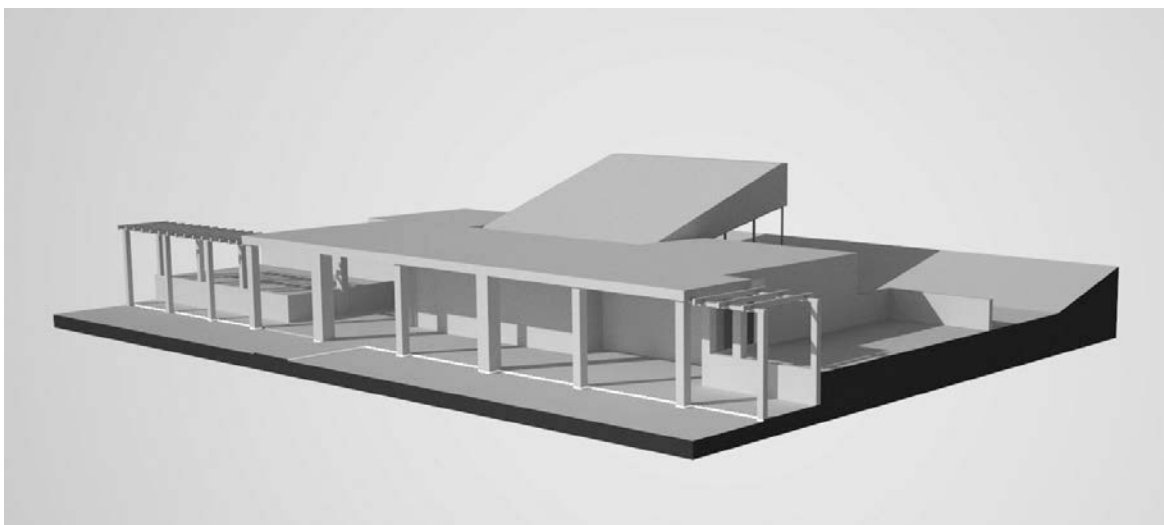
Pred poslovilno dvorano bo pokrita ploščad, namenjena zbiranju in zadrževanju ljudi med pogrebom. S ploščadi bo možen vhod v poslovilno dvorano, mrliško vežico in prostore za svojce, medtem ko bodo servisni prostori nekoliko umaknjeni. Zbirna ploščad se levo in desno nadaljuje s pergolo. Preko ploščadi bodo potekale tudi glavne poti, ob katerih bodo urejene klopi, torej bo ploščad lahko služila tudi za počitek obiskovalcem pokopališča, saj jim bo vedno dostopna.

Vhod v mrliško vežico je ločen in postavljen bolj diskretno. Pred poslovilnim objektom se križajo vse glavne poti skozi pokopališče.

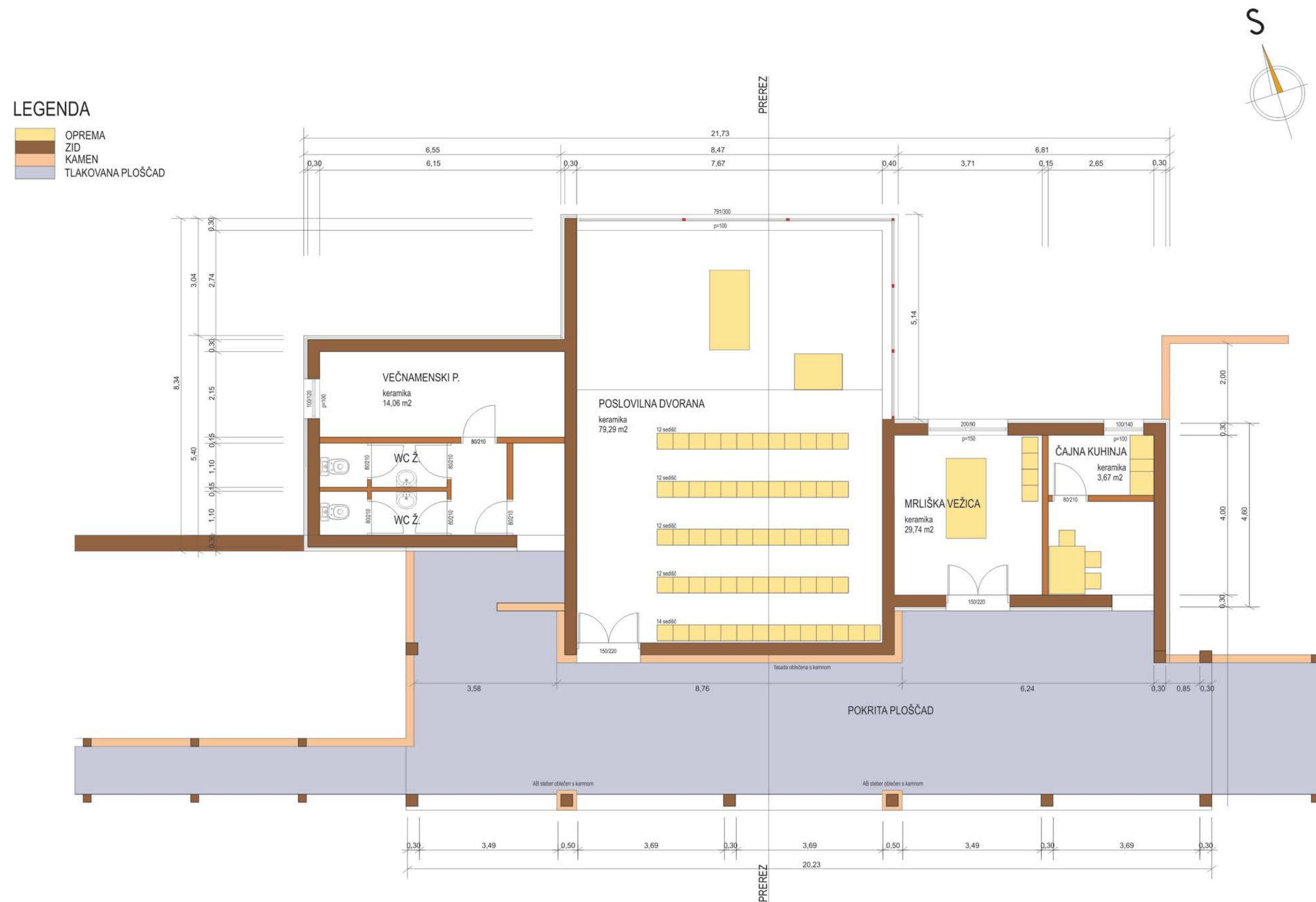
Okrog ploščadi bodo betonski stebri, ki bodo podpirali na videz težko streho. Stebri se bodo nadaljevali proti vzhodu in zahodu in bodo del pergole. Vizualno bodo najbolj izstopajoči dva podporni stebri ob vhodu na ploščad oblečena v kamen, kamnita fasada poslovilne dvorane in dvigajoča streha nad poslovilno dvorano.

Objekt bo enoetažen, maksimalnih tlorskih dimenzij 23,51 m x 10,80 m. Najvišja kota objekta glede na koto ± 0.00 , ki je kota pritličja objekta, bo 5,50 m. Poslovilni objekt bo manjši, z najnujnejšimi prostori, ki bodo racionalno razporejeni.

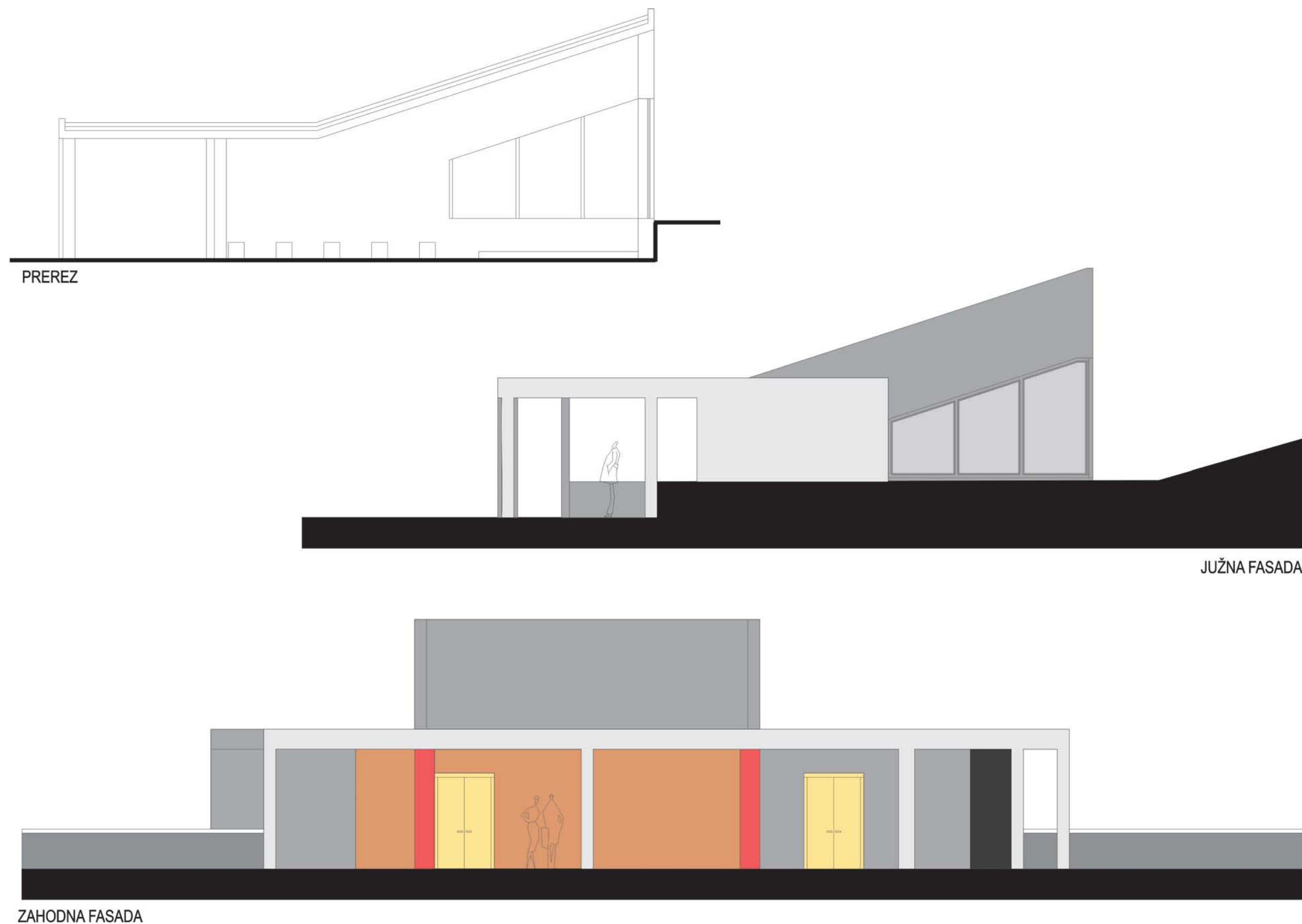
Objekt je oblikovan skladno s Pravilnikom za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb. Funkcionalno oviranim osebam bo mogoč varen in neoviran dostop od parkirišča do objekta. Vhod v objekt bo brez ovir in dostopen brez stopnic. Prag vhodnih vrat bo visok največ 2 cm. Predvidene so tudi sanitarije za funkcionalno ovirane osebe.

Slika 57: Prostorski prikaz pokopališkega objekta

Slika 58: Nov pokopališki objekt – tloris 1:100

Slika 59: Nov pokopališki objekt- prerez in fasade 1:100

5.2.3 Prireditveni prostor

5.2.3.1 Opis obstoječega stanja

V Podkraju nimajo igrišča za rekreacijo, niti nimajo urejenega večjega prireditvenega prostora in parkirišča. Obstaja pa želja vaščanov po ureditvi.

Glede na to, da v Podkraju nimajo niti športne dvorane, je potreba po vsaj zunanjem igrišču še toliko večja.

5.2.3.2 Prireditveni prostor - problem

Težko je najti primerno lokacijo za večnamensko igrišče. Razlogi so predvsem: razgiban teren, strnjena pozidava in varovanje redkih kmetijskih zemljišč. Tako ostane malo primernih lokacij v bližini naselja za igrišče.

5.2.3.3 Prireditveni prostor - cilji

Potrebno je oblikovati prostor okrog igrišča in ga dopolniti z različnimi dejavnostmi: prostor za otroško igrišče, parkirišče, prostor za piknike ...

Igrišče bo obsajeno, da bo čim manj izstopalo iz podobe naselja in njegove umestitve v kulturni krajino.

Potrebno je povezati igrišče z vaškim jedrom. Urejena peš povezava bi razbremenila problem parkiranja v vaškem jedru, saj bi predvsem obiskovalci lahko parkirali ob igrišču in se skozi vas sprehodili do središča vasi.

5.2.3.4 Idejna zasnova ureditve prireditvenega prostora

Lokacija, ki sem jo izbrala za večnamensko igrišče, je v jugozahodnem delu vasi, kjer je novejša pozidava. Gre za edini dokaj raven prostor med stanovanjsko pozidavo, ki je zaradi nerešenega lastništva ostal prazen. Na tej lokaciji je včasih stala italijanska vojašnica.

Glede na oddaljenost od vaškega središča in šole, dokaj raven teren, lokacijo ob javni cesti in ker ne posega na kmetijska zemljišča, je izbrana lokacija najboljša.

Igrišče bo nekoliko odmaknjeno od ceste, ki je v bližini. Orientirano bo vzporedno s pozidavo v bližini lokacije predvidenega igrišča. Orientacija igrišča bo glede na smeri neba SZ – JV.

Večnamensko igrišče bo po normativih tlorisnih dimenzij 20 m x 40 m. Okrog igrišča bo varovalna ograja.

Ob najdaljših stranicah bodo urejene tribune v dveh vrstah, na vsaki strani dve vrsti tribun, možna je ureditev tudi za več tribun.

Jugovzhodno od igrišča bo urejeno parkirišče z vsaj dvanajstimi parkirnimi mesti. Dovoz do parkirišča bo urejen neposredno z javne ceste, južno od igrišča. Na začetku parkirišča bo urejen prostor za zbiranje smeti, ki bo dostopen za smetarsko vozilo. Prostor za smeti bo nekoliko zakrit s strani, tako da bo zasajen z višjimi grmovnicami. Pri lokaciji prostora za smeti je bil upošteva tudi manevrski prostor, ki ga smetarsko vozilo potrebuje, da naloži smeti in obrne.

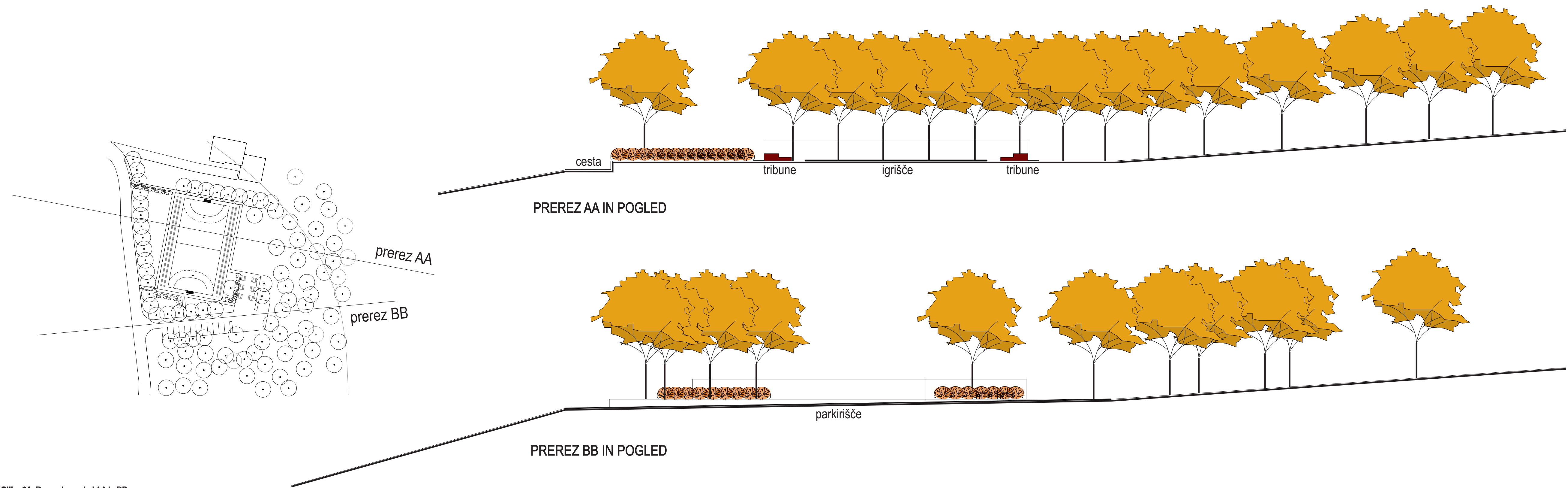
Ob igrišču so predvidena mesta tudi za otroška igrala, peskovnik in mesta za piknike oziroma posedanje. Peskovnik je predviden v neposredni bližini mest za posedanje. Otroška igrala pa so lahko razporejena po celotni dolžini ob vzhodni strani igrišča za mrežo.

Tako bo urejen zunanji večnamenski prostor, ki bo primeren za vse vaščane, tako za družine kot za rekreativne športnike in za občasne prireditve v kraju.

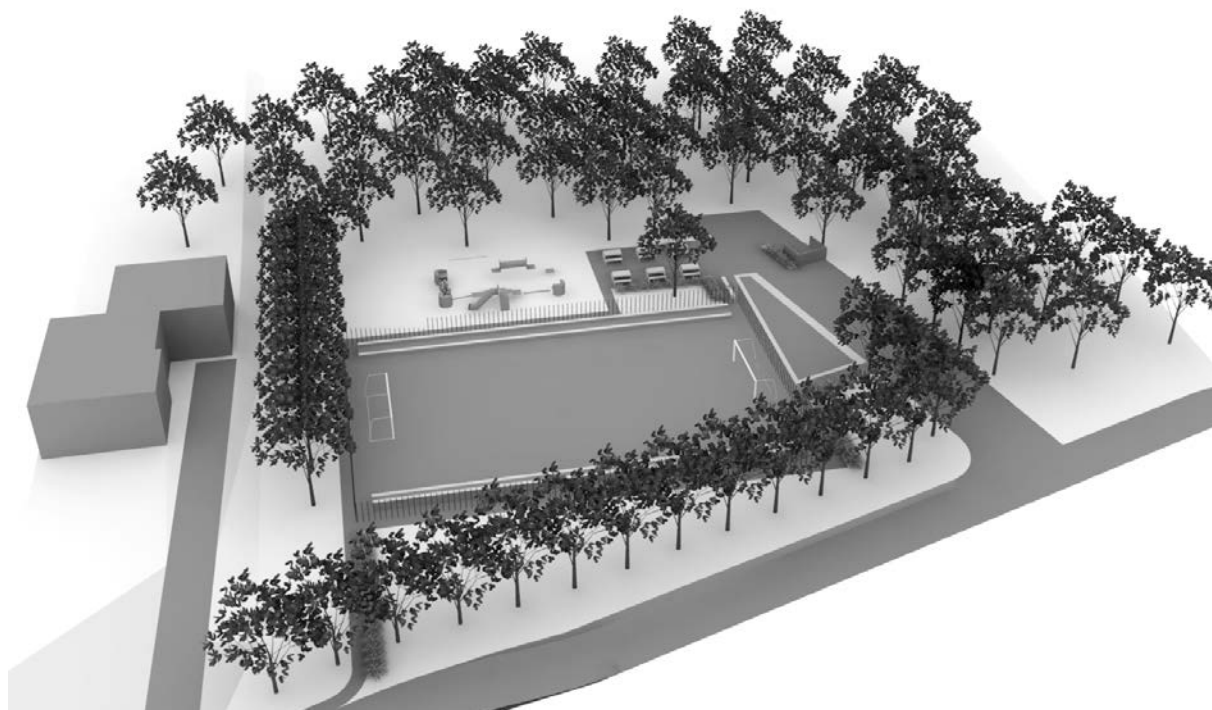
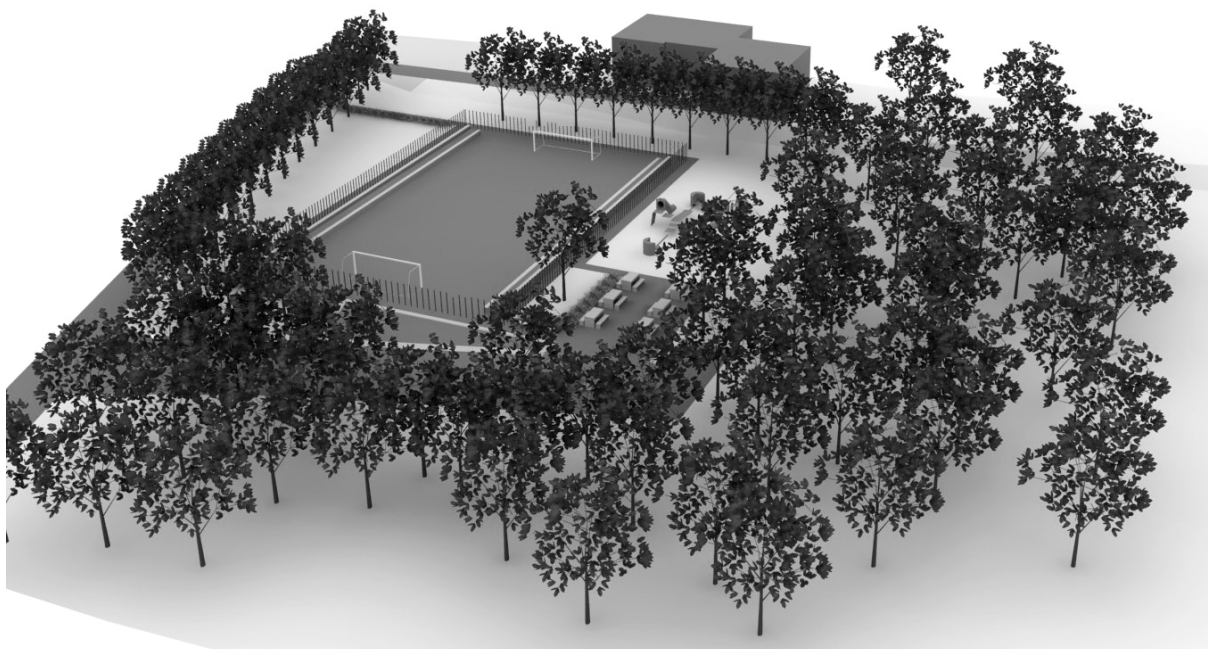
Igrišče bo zasajeno tako, da se bo zlivalo z okoliško kulturno krajino. Ob peš povezavi proti vaškemu jedru pa bo urejen obojestranski drevored. Drevored nas

pelje proti vaškemu jedru, proti kateremu je predvidena tudi pešpot, kjer je to mogoče. Pot in drevored povezujeta igrišče z vaškim središčem. Zaželeno je, da bi zunanji obiskovalci parkirali ob igrišču in se peš odpravili proti cerkvi in gostilni.

Slika 61: Prerez in pogled AA in BB

Slika 62: Prostorski prikazi večnamenskega igrišča

6 SKLEP IN RAZPRAVA

Rezultat diplomskega dela je izdelava idejne zasnove naselja v celoti, s poudarkom na treh javnih prostorih in njihovi povezavi v prepoznaven sistem in njegov grafični prikaz.

Z zelenimi intervencijami v prostoru in s pešpotjo sem povezala tri zunanje javne prostore Podkraja v enoten zelen sistem. Na začetku vasi nas na vstop v naselje opozori drevored ob rekonstruirani cesti, ki nas zapelje do pokopališča in prvega javnega parkirišča. Nato se drevored nadaljuje na drugi strani ceste ter po zaključku pokopališkega prostora preskoči na severno stran ceste vse do urejenega vaškega korita, kjer se začnejo tudi prve stanovanjske hiše.

Strnjena ulica stanovanjskih hiš nas zapelje do vaškega jedra, ki je v spodnjem delu urejen odprt prostor, v zgornjem delu pa nadomestni letni vrt z otroškim igriščem in novo zasaditvijo.

Naprej nas pelje pot od vaškega jedra skozi vas in dalje po urejeni pešpoti in drevoredu do na novo predvidenega večnamenskega prireditvenega prostora s parkovno zasaditvijo.

Predlagane rešitve v okviru idejne zasnove celotnega naselja in podrobnejše ureditve treh javnih prostorov so obdelane na ravni idejnega projekta, na podlagi katerega bi bilo potrebno nadaljnje delo. Na osnovi idejne zasnove so še vedno možne variacije in spremembe idejnih rešitev. Idejno zasnovo je pred izvedbo potrebno nadgraditi in bolj detajlno obdelati. Potrebno bi bilo oblikovati urbano opremo, urediti otroško igrišče, mogoče predvideti še bolj intenzivno zasaditev okolice pokopališča in prireditvenega prostora z igrišči.

Na širše bi bilo za razmišljati o povezavah s sosednjimi vasi in zaselki, Fabiani je v svojih regulacijskih načrtih povezoval vasi s širitvami lokalnih cest in drevoredi med seboj.

Bistveno je, da nova ureditev ustreza tudi potrebam v prihodnje in je dovolj fleksibilna, saj je znotraj posameznih ureditev še vedno možnost popravkov in sprememb, ki ne bi bistveno vplivale na celovito zamisel ureditve Podkraja.

V izdelavo idejne zasnove bi bilo smiselno vključiti vaščane in jim na zboru krajanov predstaviti probleme in potencialne rešitve ter skušati vključiti njihova mnenja in kritike v nadaljnje delo.

7 **POVZETEK**

Naloga obravnava idejno zasnovo ureditve naselja Podkraj. Gre za manjšo vas, s prostorskimi problemi značilnimi za večino slovenskih vasi. Problemi so neurejen vaški trg, premajhno pokopališče, problem parkiranja in Podkraj nima večnamenskega prireditvenega prostora za druženje in aktivno preživljanje prostega časa.

Naloga je sestavljena iz šestih pomembnejših sklopov. V prvem uvodnem delu, so opredeljeni problemi, cilji, hipoteze in metode dela. V drugem so predstavljene osnovne značilnosti Podkraja, v tretjem sklopu so izpostavljene prostorske značilnosti okolice naselja in samega naselja. V četrtem sklopu je predstavljen Podkraj s sekvenčnimi pogledi. Rezultat naloge je izris in grafični prikaz idejne zasnove naselja Podkraj v celoti in po posameznih delih, ki je prikazan v petem sklopu. V šestem sklopu pa sta sklep in razprava.

Na podlagi analiz, pregleda Fabijanijevih regulacijskih načrtov za bližnje vasi in z oblikovanjem s pomočjo sekvenčnih pogledov, sem prišla do rešitev problemov. Najboljša lokacija za večnamensko igrišče se je izkazalo mesto, ki je od vaškega jedra približno enako oddaljeno kot pokopališče. Urejena povezava med tremi točkami podrobnejše obdelave z drevoredi, cesto in urejenim hodnikom za pešce, povezuje vse odprte javne površine znotraj Podkraja v en sistem.

Za idejno zasnovo ureditve naselja Podkraj sledijo še podrobnejše obdelave, in sicer rekonstrukcija vaškega jedra, rekonstrukcija in širitev obstoječega pokopališča in ureditev novega večnamenskega prostora.

8 VIRI

8.1 CITIRANI VIRI

Černigoj F. 1997. Znamenje na gori; Ajdovščina, samozaložba: 399 str.

Digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin.

<http://www.kamra.si/Default.aspx?module=7&id=1597> (24.2.2011)

Fikfak A. 2010. Rurizem - gradivo iz tretjega predavanja.

http://www.fa.uni-lj.si/filelib/1_strani_predmetov/alenska_fikfak/rurizem/2010/rurizem_3_predavanje.pdf (24.2.2011)

Fister P. 1993. Arhitekturne krajine in regije Slovenije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Zavod RS za prostorsko planiranje: 245 str.

Geodetska uprava Republike Slovenije.

<http://e-prostor.gov.si/> (24.2.2011)

Goriup Z., Krečič P. 1988. Pokopališča v Sloveniji: razstavni katalog: Likovno razstavišče Rihard Jakopič. Ljubljana, Arhitekturni muzej: 12 str.

Hrausky A., Koželj J., Kambič M. 2010. Maks Fabiani: Dunaj, Ljubljana, Trst, 1. izd., 1. natis. Ljubljana, Cankarjeva založba: 189 str.

Kragelj J. 1997. Župnijska cerkev sv. Marjete v Podkraju: ob stoletnici župnije; Podkraj, Župnijski urad: 66 str.

Kragelj Š. 2007. Prostorska problematika mrliških vežic na manjših pokopališčih. Diplomsko delo. Ljubljana, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 122 str.

Ledinek Lozej Š. 2006. Raziskave stavbarstva in bivalne kulture Vipavske doline; Pregled poglavitnih virov in literature pred drugo svetovno vojno. Inštitut za slovensko narodopisje, ZR C SAZU, Raziskovalna postaja Nova Gorica: 245 str.

Pregledi in iskanja po podatkovni zbirki ARS.

<http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlcgi/arhiv/> (12.2.2011)

Ogrin D. 2009. Katalog del: 1955-2009: načrtovanje, raziskave, pedagogika, publikacije. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 167 str.

Portal turistično informacijskega centra Ajdovščina.

<http://www.tic-ajdovscina.si> (24.2.2011)

Pozzetto M. 1997. Maks Fabiani – Vizije prostora. Kranj, L.I.B.R.A.: 419 str.

Prem M. 1999. Regijski park Trnovski gozd – park za življenje. Ljubljana, Društvo Krajskih arhitektov Slovenije: 14 str.

Prosen A. 1993. Sonaravno urejanje podeželskega prostora. Ljubljana, Katedra za prostorsko planiranje na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo: 180 str.

PISO: Prostorski informacijski sistem občin.

<http://www.geoprostor.net/> (24.2.2011)

Sitte C. 1997. Umetnost graditve mest. Dunaj - Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica: 105 str.

Sledi med bukvami: zbornik ob 150-letnici šolstva v Podkraju. 2008. Col, osnovna šola Col: 139 str.

Statistični urad Republike Slovenije.

<http://www.stat.si> (24.2.2011)

Wikipedija prosta enciklopedija.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Podkraj,_Ajdov%C5%A1%C4%8Dina (12.2.2011)

8.2 DRUGI VIRI

Koželj J. 1985. Arhitektura spomina. Arhitektov bilten, 73/74: 1-4

Lynch K. 1960. Image of the City. London, The MIT Press: 194 str.

Lynch K. 1972. What time is this place? London, The MIT Press: 277 str.

Mušič M. 1947. Obnova slovenske vasi. Celje, Družba sv. Mohorja: 150 str.

Odlok o izvajanju pokopališke pogrebne dejavnosti ter o urejanju pokopališč v Občini Ajdovščina. Ur. l. RS št. 27/08

Perc T. 2010. Kakovost življenja in identiteta vasi kot dejavnika obnove vaških jeder. Diplomsko delo. Ljubljana, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 136 str.

Šiftar A. 2001. Izbor in uporaba drevnine za javne nasade. Ljubljana, Zavod za tehnično izobraževanje: 193 str.

Verbič T. 2003. Vloga reliefa kot umestitvenega dejavnika pri načrtovanju pokopališč. Diplomsko delo. Ljubljana, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 96 str.

Vodopivec A. 1985. Pokopališče kot mesto v mestu. Arhitektov bilten, 73/74: 5-6

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici prof. dr. Ani Kučan za strokovno usmerjanje in pomoč pri izdelavi diplomske naloge. Za hiter pregled in koristne informacije se zahvaljujem predsedniku komisije prof. dr. Davorinu Gazvodi in recenzentki doc. dr. Tatjani Capuder Vidmar.

Zahvaljujem se Sebastjanu za pomoč pri fotografiranju in izdelavi panoramskih fotografij.

Diplomsko nalogo posvečam svojemu očetu, ki me je ves čas podpiral in verjel vame.

